55078

A városlakók szemével (2. oldal)
Személyiségeket „termelni” (3. oldal)
Az új oktató — labor (3. oldal)
Ady emlékére (4—5. oldal)
Szembeszél Portugáliában (6. oldal)
Mi lesz a klubban? (6. oldal)
Gyere velünk... (7. oldal)
A külső munka — társ (8. oldal)

SZEGEDI
Egyetem
XV. évfolyam 15. szám
1977. november 24.
A SZEGEDI FELSŐOKTATÁSI INTÉZMÉNYEK LAPJA

Kollégiumi szakórák

Néhány éve még idegen volt a fülnek *a szakkollégium* elnevezés, csodabogárnak számítottak a szakkollégisták. Ma már kis híján a teljes egyenjogúságot is kivívták.

A *Juhász Gyula Tanárképző Főiskola Teleki Blanka Kollégiumában* 1972-ben szervezték meg az első szakkollégiumokat, matematikából és nyelvészetből. Az 1977/78-as tanévben pedig már a Kiváló Kollégium címért indított mozgalom alapvető szempontja lett a kimagasló szakkollégiumi munka.

Szűcs Judit igazgató:

— A tanárképző főiskolák kollégiumai közül elsőként mi szerveztünk szakkollégiumokat az országban. Ebben a tanévben már négy indult, amiből három az új tantervhez kapcsolódik. Az *ifjúságvédelem*nek *Farkas Katalin* tanársegéd a vezetője, a *matematikát dr. Szendrei János* egyetemi tanár, a *nyelvészetet dr. Békési Imre* főiskolai tanár, az *orosz módszertant* pedig *dr. Héjas Endre* adjunktus irányítja. Szerveződik egy ötödik is, *földrajz*ból, a vezetője *dr. Bagdi Sándor* adjunktus lesz.

Élmények hatása

Kíváncsiak voltunk, megkérdeztük: miért választja valaki például az ifjúságvédelmi szakkollégiumot?

Bodó Mária II. éves magyar—orosz szakos hallgató:

— Érettségi után Mezőgyánon tanítottam egy évet, mégpedig olyan osztályban, ahol a tanulók létszámának egyharmada cigány volt. Kezdetben csak figyeltem ezeket a hátrányos helyzetű gyerekeket, később sokat foglalkoztam velük az órák után is. Amikor megtudtam, hogy a főiskolán ugyanezt a témát szakkollégium keretében tovább kutathatom, azonnal jelentkeztem. A szakdolgozatom is hasonló kérdéseket fog elemezni.

Ács Julianna szintén II. éves magyar—orosz szakos:

— Egy évig óvodában dolgoztam, ismerem a hátrányos helyzetű gyerekek sorsát. Azok az élmények sorsdöntőek voltak érdeklődési területem megválasztásában.

Az ifjúságvédelemnek persze még számos szakterülete van, amik a szakkollégiumi foglalkozásokon sorra elő is kerülnek. Ilyenek a pályaválasztási problémák, a fiatalkorúak bűnözése, az iskolaérettség kérdése, a nevelőotthonok, gyógypedagógiai intézetek helyzete.

Az oklevélig

A szakkollégiumoknak komoly szervezeti és működési szabályzatuk van. A telekisek a Móra szakkollégiumának szabályzatát vették alapul, ami később minta lett az ország többi főiskolái számára. A dokumentum pontosan és tömören állapítja meg: *a szakkollégium célja, hogy a főiskolai oktatáshoz kapcsolódva szervezett formában, foglalkozások keretében segítse a hallgatókat a szakmai és módszertani ismeretek elmélyítésében.* A jelentkezni szándékozó I., II. és III. éves hallgatók előkészítőre járhatnak. Mindezek után írásban pályázniuk kell, s a tanulmányi átlag, valamint a társadalmi-közéleti tevékenység alapján a Kollégiumi Bizottság dönt a felvételről.

Foglalkozásokat hetenként vagy kéthetenként tartanak. Ezeken az órákon egyéni és csoportos, elméleti és gyakorlati feladatokat kapnak a hallgatók. A vezető mindig tanár, akit a főigazgató és a tanszékvezető bíz meg, természetesen hallgatók közötti közvéleménykutatás után. Minden szakkollégiumnak van még egy diákvezetője is, aki a szervezési kérdésekért, az irányításért felelős. A foglalkozásokon kintlakó főiskolások is részt vehetnek.

A szakkollégista, aki eleget tesz a követelményeknek, igazolványt kap, amelyet az indexhez csatolnak. A IV. év végén a főiskolai diploma mellé oklevél is jár azoknak a hallgatóknak, akik eredményesen dolgoztak két éven keresztül.

Távlatok

A szakkollégistáknak nyelvet is kell tanulniuk. A németet óraadó tanár oktatja, a franciát és az angolt pedig egyetemisták fogják tanítani, szorosabbra fűzve a Teleki Blanka és a Móra Ferenc kollégiumok kapcsolatát.

Tavaly a 320 kollégistából 44-en jártak a foglalkozásokra. Az idén már ennél is többen.

— Célunk mégsem az egyes szakkollégiumok 10—12 fős csoportjainak létszámbeni növelése — mondta el Szűcs Judit. Inkább azt szeretnénk, ha egyre több szakkollégiumot indíthatnánk. Örülünk továbbá, hogy sokan diákköri dolgozatot írnak a foglalkozások valamelyik témájáról. De annak még jobban, hogy anyagilag és erkölcsileg egyaránt elismerik a szakkollégiumok munkáját.

FEKETE KLÁRA

Tudományos emlékülés

A *Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulója tiszteletére tudományos emlékülést* rendezett az MSZMP Csongrád Megyei Bizottsága Oktatási Igazgatósága, a József Attila Tudományegyetem Marxizmus—Leninizmus Tanszékek szakcsoportja, a Szegedi Orvostudományi Egyetem Marxizmus—Leninizmus Intézete, a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola Marxizmus—Leninizmus Tanszéke és a Szegedi Élelmiszeripari Főiskola Marxizmus—Leninizmus Tanszéke.

Az emlékülésen megjelenteket — közöttük *dr. Berecz Jánost*, az MSZMP Központi Bizottsága külügyi osztályának vezetőjét, *Deák Bélát*, a városi pártbizottság titkárát, *Szabó G. Lászlót*, a megyei tanács elnökhelyettesét, intézményeink állami és pártvezetőit — november 10-én az aulában *dr. Koncz János*, az MSZMP Csongrád megyei bizottságának titkára üdvözölte. Megnyitó előszava után *dr. Berecz János*, a történettudományok kandidátusa, az MSZMP KB külügyi osztályának vezetője tartott előadást *A Nagy Októberi Szocialista Forradalom és a forradalomelmélet fejlődése* címmel. Dr. Berecz János előadásának első részében áttekintést adott a marxista történelemszemlélet fejlődéséről, elemezve Marxnak és Engelsnek a társadalmi fejlődés mozgástörvényei feltárására irányuló tudományos munkásságát, majd Lenin műveit és tevékenységét idézve bebizonyította, hogy a forradalomelmélet fejlődését milyen nagymértékben kapcsolta össze a társadalmi gyakorlat elemzésével. Hangsúlyozta, hogy századunk legnagyobb gondolkodója szerint a győztes proletárforradalom az államok közötti kapcsolatokban a békés egymás mellett élés perspektíváját kínálja; s erre a tételre alapozódik a Szovjetunió és a szocialista világrendszer külpolitikája napjainkban is. Ehhez kapcsolódva napjaink kérdéseiről szólva az előadó bizonyította, hogy a kommunista párt programjában egyértelműen kifejezésre jut az, hogy a tőkés társadalmi-gazdasági alakulat végérvényesen elveszítette minden hajdani progresszív jellegét, s vele szemben csakis a szocializmus képvisel valóságos alternatívát.

Dr. Berecz János előadását korreferátumok követték, amelyek később kötetbe gyűjtve nyomtatásban is megjelennek majd. *Dr. Égető Emese*, a JATE Politikai Gazdaságtan Tanszékének docense *A Szovjetunió gazdaságpolitikája a szovjethatalom első éveiben* címmel; *dr. Katona Péter*, a JATE Filozófiai Tanszékének docense *A lenini filozófia és az alkotó ember marxista teoriája* címmel; *dr. Bárány Ferenc*, a SZOTE Marxizmus—Leninizmus Intézetének megbízott vezetője *Lenin a párt, az osztály és a tömeg kapcsolatának szervezeti kérdéseiről* címmel; *dr. Karácsonyi Péter*, a SZOTE Marxizmus—Leninizmus Intézetének tanársegéde. *Az új baldai a Nagy Októberi Szocialista Forradalomról* címmel; *Rákai István*, a JGYTF adjunktusa *A Nagy Októberi Szocialista Forradalom elmélettörténeti előzményei Oroszországban* címmel; *dr. Micheller Magdolna*, a JATE Tudományos Szocializmus Tanszékének adjunktusa *Világnézeti nevelés a Szovjetunió felsőoktatásában* címmel készített korreferátumot.

A tudományos emlékülés *dr. Koncz János* zárszavával fejeződött be.

November 10-én délután *dr. Berecz János* elvtárs dr. Koncz János és Deák Béla társaságában *megtekintette a József Attila Tudományegyetem Kibernetikai Laboratóriumát*, amelynek tevékenységéről, oktató-nevelő- és kutatómunkájáról *dr. Székely Sándor*, a laboratórium tudományos vezetője tájékoztatta.

A tudományos ülés résztvevőinek egy csoportja (Fotó: Somogyi Károlyné)

Algéria ünnepére

Ezelőtt 23 évvel, 1954. november 1-én robbant ki az algériai nép felszabadító háborúja a francia kolonializmus ellen. Ez a nap — november elseje — a független Algéria nemzeti ünnepe. Ez alkalomból a SZOTE KISZ-szervezete *Algériai napok*at rendez a SZOTE-klubban. A program összeállításában és a szervezésben nagy feladatot vállalt magára Menzou Malek algériai diák, a SZOTE hallgatója.

A program:

December 5. és 10. között kiállítás **mutatja be a független Algéria gazdasági, kulturális, politikai eredményeit.**

A kiállítás helye a SZOTE-klub.

December 8. 18 óra; Algéria története a modern korban: az antikolonialista harc. **Előadók: *Dr. Nagy László*, a JATE Tud. Szoc. Tanszékének adjunktusa és Menzou Malek.**

Előadás helye: Apáthy kollégium.

20 órakor **ugyanott az *Algíri csata*** **című film vetítése.**

December 9. 18 óra; Fogadás **a SZOTE-klubban.**

19.30; Kulturális műsor **az Apáthy kollégiumban: algériai, kubai, vietnami és magyar népdalok, táncok és jelenetek.**

22—02 óra **között *disco a SZOTE*-klubban.**

December 10. 16 óra; Futballmeccs **az algériai és magyar diákok között a SZOTE pályán.**

18 óra; **Vetélkedő: *Ki tud többet Algériáról?*** **(csapatverseny). A kérdések az elmúlt napok alatt elhangzott programmal kapcsolatosak. Fődíj: 500,— Ft. A vetélkedő helye Apáthy kollégium.**

21—02 óra disco **a SZOTE-klubban.**

Minden érdeklődőt szeretettel vár a Rendezőség.

Szudáni est

A SZOTE-n tanuló szudáni diákok nagy érdeklődést kiváltó estet rendeztek október 29-én a szudáni demokratikus forradalom 13. évfordulója alkalmából.

Az estet *Mohamed Halim*, a Szudáni Diákok Szövetségének vezetője nyitotta meg. A forradalomról és Szudán történelmének utolsó esztendeiről szól. *Ábrahám György* a KISZ nevében méltatta a szudáni nép erőfeszítéseit, *dr. Fülöp Jánosné* kollégiumi igazgatóhelyettes a szudáni októberi forradalom és a magyar októberi őszirózsás forradalom között tett összehasonlítást, *dr. Tényi Mária* dékánhelyettes pedig Mohamed Halimnak beszédének annak a részére reagált, amelyben a szudáni diákoknak a Nagy Októberi Szocialista Forradalomhoz fűződő érzéseiről szólt.

A megemlékezést kulturális műsor követte. A Magyarországon tanuló szudáni diákok művészegyüttese nemzeti táncokat és dalokat mutatott be, a programot a ciprusi diákok szereplése egészítette ki. A műsorszámok szünetében Szudán történelméről, földrajzáról, életéről hallhattak az egybegyűltek, s a Szudánról rendezett kiállítást tekinthették meg.

Külföldi hallgatók a kollégiumban (Éles András fotója)

Kollégiumi Napok

A József Attila Tudományegyetem Móra Ferenc Kollégiuma kollégiummá avatásának tizedik évfordulója alkalmából november 24—27-ig Kollégiumi Napokat rendez. November 24-én délután *emeletek közötti sportvetélkedő* lesz, este pedig a *VIT-ek történetéről* beszélgetnek. November 25-én *Adyra emlékeznek*, 26-án pedig *a kollégiumi munka távlatairól* előadást hallhatnak az érdeklődők. A rendezvénysorozat a szombat esti *disco*val és a vasárnapi *volt mórások találkozójával* zárul.

Jól sikerült vetélkedőt rendeztek a Herman Kollégiumban. A Szovjetunióról legtöbbet a Gurzó Imre vezette „Földrajz I." csapat tudott, s nyerte a versenyt. (Fotó: Tölgyes László)

Immunológusok vándorgyűlése

Orvostudományi Egyetemünk volt a házigazdája a *Magyar Immunológiai Társaság VIII. vándorgyűlésének*, amit november 10—12. között rendeztek meg. A tudományos tanácskozásra összegyűlt közel kétszáz szakembert és a vendégeket a MTESZ Technika Házának tanácskozó termében *dr. Simon Miklós* egyetemi tanár, a SZOTE Bőr- és Nemikórtani Intézetének igazgatója üdvözölte. Megnyitó beszédet *dr. Kesztyűs Loránd* akadémikus, a Magyar Immunológiai Társaság elnöke mondott. Köszöntötte a vándorgyűlés résztvevőit a házigazdák nevében *dr. Szekeres László*, a SZOTE tudományos rektorhelyettese és *Bányainé dr. Birkás Mária*, a városi tanács elnökhelyettese.

Az ünnepélyes megnyitó után két referátum hangzott el. *Dr. Kesztyűs Loránd* akadémikus *A thymus szabályozó szerepe a celluláris immunvédekezésben* címmel, *dr. Petrányi Gyula* egyetemi tanár *A celluláris immunitás klinikai jelentősége* címmel tartott előadást.

A háromnapos tudományos tanácskozás során 72 referátum és kétszáznál több hozzászólás hangzott el, amelyek a hazai és nemzetközi immunológiai kutatások legújabb elméleti és gyakorlati eredményeit, módszereit mutatták be, illetve elemezték. A vándorgyűlés egyik fő témája a sejtekben végbemenő biológiai folyamatok vizsgálata, s ezen vizsgálati módszerek elemzése volt. Az elhangzottak azt bizonyították, hogy a jelenlegi kutatások fő feladata az egyes diszciplinákon belül immunpatológiai kórképekben szereplő mechanizmusok vizsgálata, illetve a levont therápiás konzekvenciáknak a gyógyítás gyakorlatában való minél hatékonyabb alkalmazása.

A tanácskozás központi témája a sejtes immunitás volt, s ennek megfelelően a betegellátás és a transzplantáció kérdéseiről esett a legtöbb szó. A kutatási eredmények bemutatása és értékelése során bebizonyosodott, hogy Szeged az immunológiai kutatások fontos bázisa. A SZOTE Bőr- és Nemikórtani Intézetében elsősorban az allergiás betegségekkel, a foglalkozási ártalmak gyógyításával foglalkoznak s érnek el jelentős eredményeket. A Mikrobiológiai Intézetnek a vírusfertőzések elleni védettség kialakításában vannak egyre nagyobb érdemei. A Kísérletes Sebészeti Intézet a Véradó Állomással együttműködve a szervátültetések területén fejt ki sikeres tevékenységet. Az MTA Szegedi Biológiai Központjában pedig nemzetközileg elismert eredményeket produkálnak az immunológiai folyamatok genetikai ellenőrzésének kutatásában. Az immunológia szegedi szakemberei egyre jobb és eredményesebb kapcsolatokat építenek ki mind egymással, mind a hazai és külföldi hasonló tudományos intézetekkel. Ezeknek, az együttműködést s ezzel a kutatások és gyakorlati alkalmazásuk elősegítését célzó kapcsolatoknak alakításában jelentős szerepet játszott a mostani tanácskozás.

A vándorgyűléshez kapcsolódva megtartották a Magyar Immunológiai Társaság soronkövetkező közgyűlését is. A közgyűlés felkérő levéllel fordult az Országos Csecsemő- és Gyermekvédelmi Intézethez, az Országos Hematológiai Intézethez és az Országos Belgyógyászati Intézethez, hogy küldjenek olyan módszertani útmutatásokat a hatáskörükbe tartozó intézetekhez, melyek lehetőséget adnak az eddigi diagnosztikák alkalmazására, jelöljék ki azokat az egészségügyi intézeteket, ahol az igényesebb és nehezebb vizsgálatokat végzik, s egységesítsék a kezelési eljárásokat.

Az immunológusok vándorgyűlése *dr. Kesztyűs Loránd* akadémikus összefoglaló, értékelő zárszavával fejeződött be.

A városlakók szemével

Szeged egyetemi város, bizonyos tereken, utcákon szinte csak diákokkal lehet találkozni. Vajon a város lakói hogyan vélekednek róluk?

Kispál Antal **mióta nyugdíjas, gyakran üldögél a Széchenyi téren, de a diákságról keveset tud.**

— *A TOR-TA-TURÁ-ra tetszik emlékezni? Márciusban volt.*

— Nem emlékszem.

— *Pedig óriási betűk jelezték mindenfelé.*

— Csak arra emlékszem, hogy a gyerekek színes krétákkal telefirkálták az aszfaltot. Az volt?...

Búcsúzom, s egy sétálgató házaspárhoz megyek oda, hátha többet mondanak.

— *Ne haragudjanak, meg tudnák mondani, milyen egyetemek, főiskolák vannak a városban?*

— Tanárképző... orvosi...

— *Ismerik az ott tanuló hallgatókat?*

— Nem. Nem ismerjük. A fiunk szakmunkástanuló és a barátai is mind szakmát tanulnak.

◇◇◇

A Somogyi Tejivó süteményes szekrénye mögött két néni rakosgat, tőlük érdeklődöm.

Első néni: — Megmondom magának, van köztük rendes is, szemtelen is. Van, aki már végzett, mégis idejár. Nagyon aranyos hozzánk és mindennel meg van elégedve.

Második néni: — Kukacoskodnak, csak a hibát keresik. A múltkor például az egyik kérte a panaszkönyvet, mert szerinte kevés volt a hely. Máskor meg azt mondták a mosogató kislánynak, hogy...

Első néni: — Kár nekik ilyen szerénytelennek lenni csak azért, mert mi nem jártunk egyetemre. Különben az is lehet, hogy ők sem fejezik be!

Második néni: — Hát mind nem, az biztos!

◇◇◇

Ebéd utáni időszakban, a Brnói sörözőben. A fiatalabb pincér beszélgetésünk rövid idejére készségesen helyet foglalt az asztalomnál.

— Sok közülük törzsvendégünk, az itt ülőknek most is több mint a fele egyetemista, főiskolás. Kispénzűek, nagypénzűek. Nem rosszabbak, mint az átlag vendég — mondta.

— *Ez mit jelent?*

— Három típusba sorolhatnám őket. Az egyik a rendes, a másik csak akkor tud viselkedni, ha józan, a harmadik pedig kifejezetten modortalan. Viszonylag ez utóbbi fordul elő a legritkábban.

— *Miről beszélgetnek?*

— Általában az iskoláról, akik együtt jönnek, többnyire egy csoportba tartoznak. Ez kérem, a kapcsolatok ápolásának a helye!

◇◇◇

Az Aradi Vértanúk terén a déltájban megújuló forgatag legközelebbi szemlélői a ságváris gimnazisták. Amikor *Nagy László* elsőosztályost először kérdezem az egyetemről, csupán ennyit mond: „Hasznos dolognak tartom". Két egyetemista ismerőse is van, sokat kell nekik tanulni, de nyaranként külföldi táborokba mehetnek.

— *Felnézel rájuk?*

— (Kissé elpirul.) Igen. Én is szeretnék továbbtanulni... Az egyetem, az már valami...

◇◇◇

Este van, a JATE-klub felől a legújabb slágerzene hallatszik, a rock-, a beat- és a soul-muzsikának ez a különös keveréke. Az ajtó előtt tolongás, a discora már minden jegy elkelt. A srác kicsit távolabb áll a tömegtől, pulóverét divatosan a dereka köré csavarja.

— *Téged nem dühösít, hogy nem engednek be?*

— Nézd, én hangulatember vagyok, most nincs kedvem hozzá.

— *Mi a foglalkozásod?*

— Miért érdekel?

— *Az előbb hallottam, azt mondtad, hogy kocsival vagy.*

— Melózok.

— *Szerinted miért kérnek az ajtóban belépőt?*

— Ha a gépkocsin meg akarnak húzni egy csavart, ahhoz is kell egy kulcs.

(A szóban forgó kulcs néhányszor már a birtokába került. Jól érezte magát a klubban, szerinte itt kulturáltabb a légkör, mint a többi ifjúsági szórakozóhelyen!)

— *Szeretnél továbbtanulni?*

— Akartam, de nem vettek fel. Jövőre megint jelentkezem Szolnokra, a Kjliánba.

◇◇◇

Az autóbusz sokak számára a legfőbb közlekedési eszköz. A sofőrök sok mindent láthatnak az utastérre néző visszapillantó tükörből. Egyikük éppen pihenőt tart a tarjáni végállomáson. Őt faggatom.

— *Mi a véleménye az egyetemistákról?*

— Határozottan figyelmesebbek, mint a többi utas.

— *Egy idősebb kollégája panaszkodott rájuk, azt mondta, sok közöttük a bliccelő.*

— Lehet. De én hasonló korú vagyok, jobban megértem őket, mint az idősebbek.

— *És, ha mégis adódik valami probléma?*

— Az nem azért van, mert egyetemisták, vagy főiskolások, hanem egyszerűen amiatt, hogy mi emberek nem vagyunk egyformák.

A vasútállomáson recseg a hangosbemondó, az első vágányon indulásra készen szerelvény áll. A kalauz a kocsiszámokat jegyezgeti.

— *Bocsánat, hogy zavarom, mit tud mondani az egyetemistákról?*

— Nem sok jót. A Sárkányban holtrészegre isszák magukat, az utcán feltűnést keltenek, a vonaton nagymenőnek érzik magukat. Egyébként miért kérdezi?

— *Az egyetemi lap számára.*

— Bizony, nem ártana javítani a magatartásukon!

A jogi kar „árnyékában" bukkanok a rend őrére, derékszíján a jól ismert URH-adóvevő lóg. Kissé nehezen áll kötélnek.

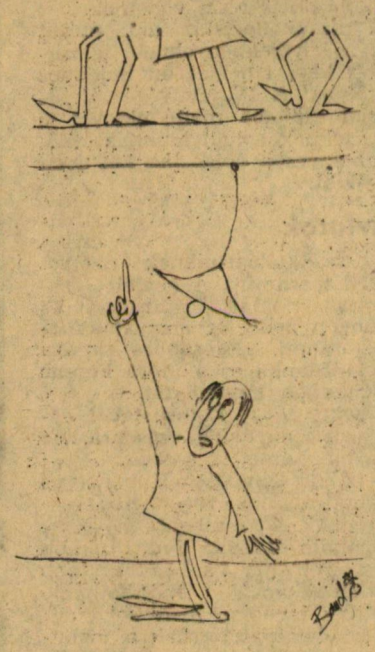

— Én nem látom, de hallom őket!

— Jaj, engem ne kérdezzen, nincsenek jó tapasztalataim.

— *Duhajkodnak...?*

— Az lenne a legkevesebb, de ráadásul még szemtelenek is. A személyigazolványuk, az irataik — akár járművel vannak, akár anélkül — hiányoznak. A rendőrt majdhogynem levegőnek nézik. Pedig senkinek sem hiányzik, hogy eltávolítsák az iskolájából, amikor már elvégzett három vagy négy évet.

◇◇◇

Vállára vetett táskával, a higanygőz-lámpák fényében lassan ballag a menza felé. Mára vége a napnak. Vajon ő hányszor hallgatott hasonló véleményeket?

— *Az imént egy ember hangosan szidta az egyetemistákat. Mit gondolsz, igaza lehetett?*

— Őszintén szólva nem nagyon izgat a dolog, nem kell törődni vele.

— *Akkor sem, ha netán okot adtunk erre?*

— Tudod, gyakran sértegetésig fajul a véleménynyilvánítás. A tavalyi albérletünkben alattunk lakott egy fiatal nő, állandóan piszkált bennünket, pedig erre semmiféle oka nem volt. Jobbnak láttuk még a lépcsőházban is elkerülni. Így is összeveszténk a vizsgaidőszakban, mikor kicsit idegesebbek voltunk a szokásosnál...

Szeged gyönyörű város, a felsőoktatásban tanuló diákok úgy sétálgathatnak utcáin, terein, mintha otthon lennének. Vajon a városlakók mit kapnak mindezért cserében? Futólag szerzett élményeket. Pedig, ha mindannyian nem is rendszerezték magukban az egyetemek, főiskolák neveit, a nyári szünetben biztosan érzik, hogy valakik és velük együtt valami hiányzik a város atmoszférájából. Az lenne az igazi, ha pontosan tudnák, hogy kik vagyunk és mit vittünk magunkkal.

JÁMBOR ERNŐ

Ünneprontó

Adyt ünnepeljük ebben a számunkban. Miközben Adyra emlékezik az ország, a költő nevéhez, művészetéhez méltóan.

A televízióban Ady-szavalóversenyt láthatunk már hetek óta. Színvonalas, szép szavalatokban gyönyörködhetünk. A szentesi adásban egy parasztbácsiból kikívánkozott: ő jött el a falujából szavalni, mert szégyellte, hogy az értelmiség nem mozdult.

A József Attila Tudományegyetemen is megszerveztek Ady Endre emlékére egy szavalóversenyt. A 2405 nappali tagozatos hallgatóból öt jelentkezett a versenyre. Nem lett volna furcsa ezek után, ha a többi 2400 hallgató helyett is eljön valaki szavalni — esetleg egy járókelő az utcáról...

— te

Konzultáció

November 15-én *dr. Tálas Barna*, a Külügyi Intézet igazgatóhelyettese *Kína ma* címmel nagysikerű, konzultációval egybekötött előadást tartott a Bolyai János Kollégiumban.

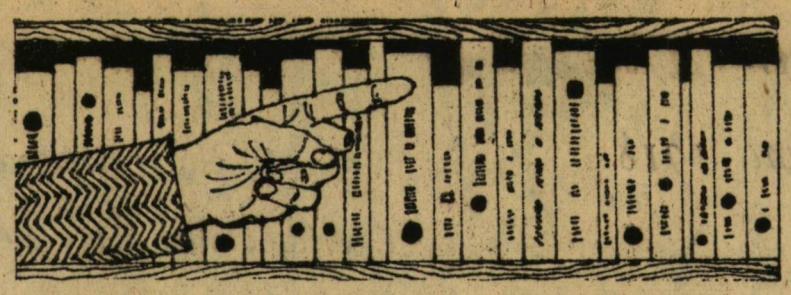

A film tegnap és ma

A filmművészet „megteremtéséről" vall esszékötetében *René Clair*, a „hetedik művészet" első akadémiai taggá választott képviselője. Az eredetileg szépírónak készült, végül több, mint ötvenesztendős rendezői pályafutásával világhíressé vált francia filmesztétikai fejtegetéseit foglalja össze a kötetben. Az utóbbi fél évszázad filmtörténetének elemzése során e könyvben is hű maradva kedvenc filmes eszközéhez, az általa a filmművészet legalapvetőbbnek tartott eljárásához, a vágáshoz.

A huszonhat fejezetre tagolt kötetben a szerző régebbi és újabb filmesztétikai fejtegetéseit az idősíkokat váltogatva, változó véleményeit — s más híres filmes nagyságok nézeteit — idézve és ütköztetve „vágta össze" századunk filmregényét. Mint maga írja, tegnapi és mai jegyzeteket snittel, felvillantva velük ennek a sokat vitatott művészetnek leglényegesebb momentumait. A szemtanú, az alkotó, az „ott levő" tanúságtévő vallomásait alvashatjuk —, hogy csak néhány fejezetcímmel illusztráljuk, a *Tiszta film és költészet;* a *Képekben írni;* a *Nagyság és szolgaság;* a *Színház és film;* a *Gyorsaság és a forma; Korunk erkölcseiről; A mozdulatlan film* problémáiról.

A lelemény öröme — a hitvallásként jegyzetei elé írott mottó ragadja magával az alvasót René Clair kötetének forgatása közben. *(Gondolat)*

Mennyi a fizetése, tanár úr?

Szeptembertől átlagosan húsz százalékkal emelték a pedagógusok fizetését az országban. Átlagosan, mert nem egyenlő arányban növekedett a bére az általános-, közép- és felsőoktatási intézményekben dolgozó tanároknak. A szegedi egyetemeken, főiskolákon az előírásoknak megfelelően hajtották végre a bérrendezést az új tanév első napjaiban.

A három intézmény közül a *Juhász Gyula Tanárképző Főiskolán* kérdeztük meg: hogyan történt a rendelet végrehajtása, mennyivel is keresnek többet tanáraink? A főiskolán az oktatók bére 14 százalékkal, a dolgozóké 12 százalékkal emelkedett. De ez sem egységesen. Volt egy kötelező minimum, ami mindenkinek járt, a fennmaradó összeget differenciáltan, az oktatók, dolgozók végzett munkájának arányában osztották fel. Így a főiskolai tanárok alapként 500 forintot kaptak, 200 forint maradt meg az oktató-nevelő- és tudományos munka szerinti elosztásra. A docenseknél 400 forint volt az alap, fennmaradt 200 forint. Az adjunktusok fizetésemelésének minimuma 350 forint volt, maradt 250, a tanársegédeknek 350 forintot adtak, 150-ből differenciáltak, a nyelvtanároknál, kollégiumi nevelőtanároknál 350-et emeltek, 200-at tettek félre.

A rendelet pontos végrehajtása érdekében bizottság alakult, amelyben képviseltette magát a párt- és állami vezetés, valamint a szakszervezeti titkárok. A bizottság felelősséget vállalt, hogy egységes elvek alapján tesz különbséget az oktatók végzett munkája között. A differenciálás megkönnyítése érdekében az oktató-nevelő- és tudományos munka mennyisége és minősége alapján három csoportba sorolták be a tanárokat: átlagos, jó és kiemelkedő minősítéseket kaptak. E kategóriák szerint osztották fel a differenciálásra félretett pénzösszeget.

Ugyancsak ezekbe a csoportokba sorolták be a nem oktatókat is. Az ő helyzetük annyiban különbözött az oktatókétól, hogy a kategóriák értékét nem pénzben adták meg, hanem a fizetésük meghatározott százalékát kapták emelésként.

A bérrendezés óta eltelt időben összegezték a főiskolán a tapasztalatokat is. Megállapították, hogy a fizetésemelések végrehajtása jogszerűen, a munkahelyi demokrácia és a nyíltság messzemenő biztosításával történt. Hogy az adminisztratív lebonyolítás is különösebb zökkenők nélkül zajlott le, az elsősorban a Gazdasági Hivatal vezetője és személyügyi előadó alapos előkészítő munkájának és folyamatos patronálásának köszönhető.

A bérrendezés — a tapasztalatok szerint — kedvező visszhangot váltott ki.

F. K.

Az Élet és Irodalom utóbbi számaiban vita folyik a hazai oktatási rendszerről, annak középiskolai és egyetemi-főiskolai formáiról. Az indító cikket Száraz György írta, melynek egyik számára mellékes — de számunkra nagyon is fontos kérdése volt az alábbi:

Lehet-e személyiségeket „termelni" az egyetemen?

Száraz György kérdésére nem könnyű válaszolni, de a kérdezőnek ettől még igaza lehet, mert ahogy mondani szokták, a felvetés jogos.

Az egyetemre-főiskolára kerülő hallgató döntő hányada közvetlenül az érettségi után nyer felvételt, tehát *iskolapadból iskolapadba* ülvén folytatja életét. Tanuló volt a középiskolában, hallgató lett az egyetemen — csak az elnevezés változik, de ugyanúgy *még nem önálló, még nem kész ember. Eltartott,* ha megnősül is, ha gyereket szül is, sőt uram bocsá' ezen a helyzeten az sem változtat, ha kocsival, lakással is rendelkezik. Persze a különbség hajdani tanulói mivoltához képest óriási lehet, már csak az imént felsoroltak miatt is, de a lényeg, mely szűkebb és tágabb közösségét, a társadalmat illeti, nos hozzávaló viszonyában mindvégig ugyanaz — *diák.* Jóllehet ez a besorolás akár 17—18 életévet is felölelhet, hiszen az elemitől a diplomaosztásig kísér.

E közel két évtized *célja az ismeret-elsajátítás,* amely a választott szak tartalmi eltéréseitől jórészt függetlenül, kemény munkát igényel, ha nem is folyamatosan, inkább a vizsgaidőszakokra koncentrálva. Az egyetemi oktatásban — különböző tényezők hatására — mindinkább hódít a megszerzett tudás objektívnek mondott mérése, dolgozatok és tesztek képében, amelyek viszont növelik az oktatás elszemélytelenedését. Nem a tananyag csökkent, legfeljebb a befogadáshoz rendelkezésre álló idő. Valaha az egyetemek — régiek elmondása alapján, tehát állítólag — a nyugalmas intézmények képét mutatták, *ma oktatók-hallgatók egyaránt sietnek.*

Időzavarban

Időzavarban van az oktató, mert fiatal; tehát még nem írta meg disszertációját, de már családot alapított, ezért lakás kell, bútor kell, gyerekre kell vigyázni. És van még más dolga is: társadalmi munkát végez, gyűlések-értekezletek, önként vállalt és kijelölt feladatokat old meg, hiszen fiatal, ambiciózus. Időzavarban van az oktató, mert már nem fiatal, megszerezte a minősítést, mely tudományos munkáját elismeri, de a szakmai irodalom áradata nem szűnik egyetlen pillanatra sem, olvasni kell, tanulni és közben természetesen tanítani is, hallgatót, fiatalabb kollégát. És neki is van közéleti elfoglaltsága, mely elismerések arányában növekszik, meg barátai és kötelezettségei, hobbija, sőt gyakran telek, hétvégi ház — s mindez időt kíván, törődést követel.

Amikor egyetemről, egyetemi évekről beszélünk, akkor ezt *a feszített hátteret figyelembe kell vennünk,* mert enélkül nem tudunk reális képet alkotni. Bizonyosan *összefügg ez a nyüzsgés az egyetem életközeliségével,* azzal a törekvéssel, hogy a tudomány emberei kerüljenek mind elevenebb kapcsolatba a társadalommal, ne a világtól elzártan dolgozzanak, hanem annak sodrában. Ez *a mozgás jellemző a hallgatókra is,* no persze nem mindenkire, de jelentős rétegeikre igen. Dolgoznak a diákkörökben, valamit — előadást, akciót, vitát, rendezvényt — mindig szerveznek, egyszóval mindenkinek van kapcsolódási felülete, csak meg kell találni ezeket a fogódzókat és nem szabad elhajolni a könnyebb ellenállás irányába.

Öntevékenység

Az egyetemi oktatás már régóta nem kizárólagos meghatározó a hallgatók személyiségének megformálásában, legalább ilyen fontos a társadalom is, az az életközeg, ahol szabad idejüket töltik, s nem utolsósorban magának a képzés alanyának szociális háttere, származása. Régi szabálya a szociálpszichológiának, hogy a befogadó akarata ellenére nem lehet eredményes nevelőmunkát végezni, s így van ez az egyetemen is; *a képzésben, nevelésben a hallgató nem passzív figura. Ezért személyiségének alakulását önmaga is befolyásolja, öntevékenysége meghatározó lehet.*

A hallgatóknak nincs más dolguk, csak a tanulás — milyen sokszor lehetett ezt hallani, s ma már ez sem így van, noha a közvélemény még így tudja. Felsőoktatási intézményeink *hallgatóinak döntő hányada nem csupán szakmát tanul, hanem igyekszik kihasználni az intézmények* — kollégiumok, klubok — *nyújtotta közművelődési lehetőségeket,* és persze moziba jár, alkalmanként színházat néz, egyszóval elfogadja városa ajánlatát; gyarapodva szórakozik. Igaz, a szórakozásnak nemcsak ezeket a kulturált formáit ismeri, de kiruccanásai a mély vízben nem léphetnek túl az alkalmiságon, mert ha összefüggő rendszert, életmódot alkotnak, egyetemi egzisztenciája kerül válságba.

A közösség

Személyiség formálódásuk szempontjából *jelentősek azok a közösségi kapcsolatok, amelyeket kiépítenek, erősítenek* — vagy közönyösen elhanyagolnak. Barátságok, szerelmek, mozgalmi tapasztalat egyként közösségi kapcsolatokra épül, hiányukkal az egyén és a csoport egyformán szegényedik. Amióta a felsőoktatásban gyorsuló ütemben megy végbe az úgynevezett elnőiesedés, a lányok mind több szakmát szinte kizárólagos módon uralnak, azóta a párválasztás problémája egyre nyilvánvalóbb. Szociológiai tanulmányok bizonyítják, hogy a végzés után 25—26 évesen párt keresni meglehetősen nehéz feladat, nem beszélve az esetleges kudarc életet megnyomorító, boldogtalanná tevő hatásáról.

A mozgalmi tapasztalat, a megszerezhető ismeretek mellett, azokkal egyenrangúan, a legfontosabb személyiségformáló. Ifjúsági szervezetünk, a KISZ módot teremt olyan közösségi munkára, amely részben megismerteti a hallgatót az egyetem-főiskola szervezetének sokféle összetevőjével, intézményeinek működési rendjével — illetve emberekkel kapcsolja össze, akiken lemérheti önmaga értékeit, hibáit. Egyszóval mindezek előlegezik számára a későbbi társadalmi beilleszkedést, tapasztalást adnak az emberek világáról, ami nélkül nincs meg a feltétele az értelmiségi funkciók teljesítésének hiszen a szakképzettség még nem jelent egyben társadalmi-közéleti tájékozottságot is.

Emberi tartás, közösségi érzés, vezetői képességek — mindezek kiművelésében nagyszerű iskola lehet az egyetemi KISZ-munka; persze nem magától megy végbe ez sem, *meg kell érte dolgozni, de aki próbálta, állítja, hogy megéri.* S ha ezt az alapállást elfogadva keresünk választ a kérdésre, hogy a személyiség formálásának vannak-e lehetőségei az egyetemi képzésben, akkor már nem is olyan sötét a kép; *lehetséges járható utat találni.*

TRÁSER LÁSZLÓ

Az új oktató-labor

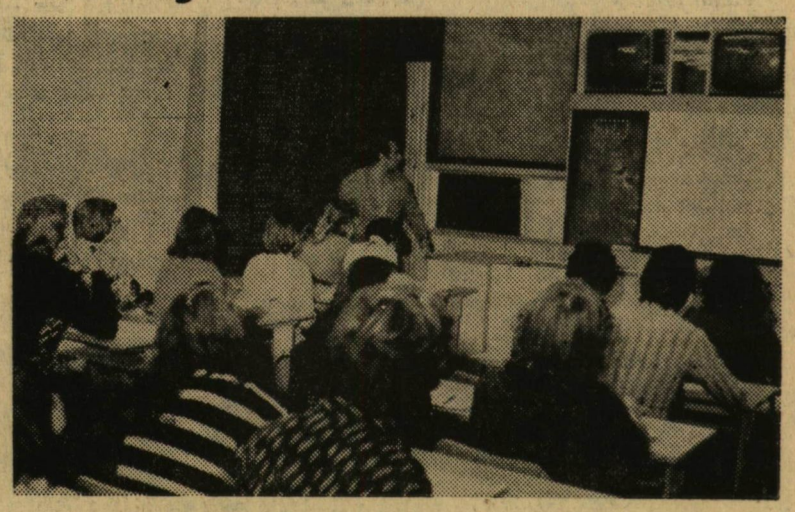

A november 7. tiszteletére a József Attila Tudományegyetemen átadott Oktatástechnológiai Laboratórium a Ságvári Endre Gyakorló Általános Iskola földszintjén és harmadik emeletén kapott helyet. A harmadik emeleti nagyelőadóban az ötödéves tanárszakos hallgatók bemutató órákat tarthatnak.

A berendezésre és a felszerelésekre mintegy 3 millió forintot költöttek. Van itt filmvetítő, diavetítő, írásvetítő, monitor, stencilgép, kamera, stúdiómagnó stb. Képünkön a keverőasztal.

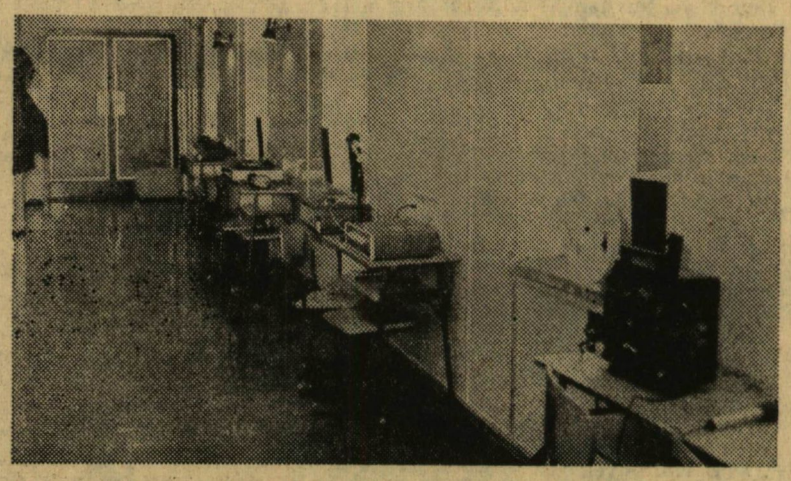

A földszinti helyiség a „gyakorlószoba", itt tanulhatják meg a hallgatók az eszközök kezelését.

Géczi János:

Csoportkép Holddal szobrok idejében

(részletek)

1. Vaku-villámfényben bolondok bolondok
meredten némán mintha fotópapírra
dermedne felnőtt riadtságtok bámultok
bénán a lencse-holdba
széppé rémültetek
s lelhettek majdan jövőkben hazát
megcsalt
népeknek fölmutatják kövekké merevült
arcaitokat sok cinkos relikviát

*

2. Tetteinkkel szájon verten fogakat
kiverten pecsétnyire húzott szemekkel
forrás-sebekkel kurvás terekre
kiállítottan révültök torzult
föltámadásra ha föltámadásra

*

3. Mágiákban otthon akárha sitten szirmos
havazásnak márciusában decemberben
pelyhes virágzásban
mikor az égi szekér
is eldöcög kerekei alól űri köveket
kiverve parittyáznak öklös bazaltot
foncsoros szemeink tavába
mágiákban
otthon a mindenség sósavas gyomrában
hogy oldódnának föl a meszes csontok
hogy maradjanak meg az archoz emelhető
faragott testek
a kérdések rengetegére
mindig válaszoltathatók a vallatást
tűrők az itt-most-már meg nem halhatók

*

4. Párálik a holdnak lóhúgy-tócsája mert
az égi szekér messzi el-eldöcög és
bevonnak mésszel tejes lepedékkel
mindent mindent a galaxisnyi ködök

*

5. S állotok kitaszítva úgy a méhből úgy
az anyaföldből kőként megkövesedve
az idő hermafrodita vésői alól épp
hogy kikerülten megszelidítetten
halálra hazudtan halálra zúzottan

*

6. Hit szerinti átkom könyörgés egy-isten
gyónom a Semmit a Soha-Ittet
a Valami-Mást
Ti márványba-kényszerültek
önfeledt zsoltárolók mindent túlélők
tán válaszoltok félő intésekkel de soha
magatokra mutattok csak mindig másra
hol föl az égre hol a Tiszába
bár válaszoltok választok nincsen

Belányi György:

Csillagtánc 1918

Igen: rácsörren a csönd arra
— míg vállon csillagszurony
[szavát
viszik: holdharangkondulásra
masíroznak sorban éj-bakák —

aki hajnal-homloka mögött
vörösborból vöröslő Napot
álmodott az ugar-abroszra
és maga magja körül forgott:

foltos tépett tűzben forrongó
fejét ha fordította ölbe
nem Léda volt — de:
[forradalom!
/szíve: jaj az rándult ökölbe/

mert asszonytalan éj van mikor
ágyúszájba szorul a haza
s Dunának hangját regruta-szél
torka száz hangon visszhangozza

és himbálódzik a hasas hold:
köldök-zsinór rántja a Napot
Abortált faj fölött tépi az
isten a mindenség-harangot —

/Csillagtánc.../
Vétkes vérét muharsörényű
lovak rögökbe mért taposták?
Tejút-fehérben ágaskodó
homlokán nyílnak ki a rózsák:

ősz van — készülő tél könyveli
a magyart: ki élő és ki holt
Bakák kitömött zubbonyára
akasztott érdemérem a hold

Ömlik a bor — tört üveg a szó:
szurony csorbul az abrosz-fagyra
Vérben marad ki fölemeli:
igen: rácsörren a csönd arra

Istene nem volt ember nincsen
tiszta hó-inget adni rendre
Legények! Fényesre az eget!
Csillagtáncot jár Ady Endre

„Igen, én élni s hódítani fogok
Egy fájdalmas, nagy élet jussán,
Nem ér föl már szitkozódás, piszok:
Lyányok s ifjak szívei védenek."

(Ady Endre: Ifjú szivekben élek)

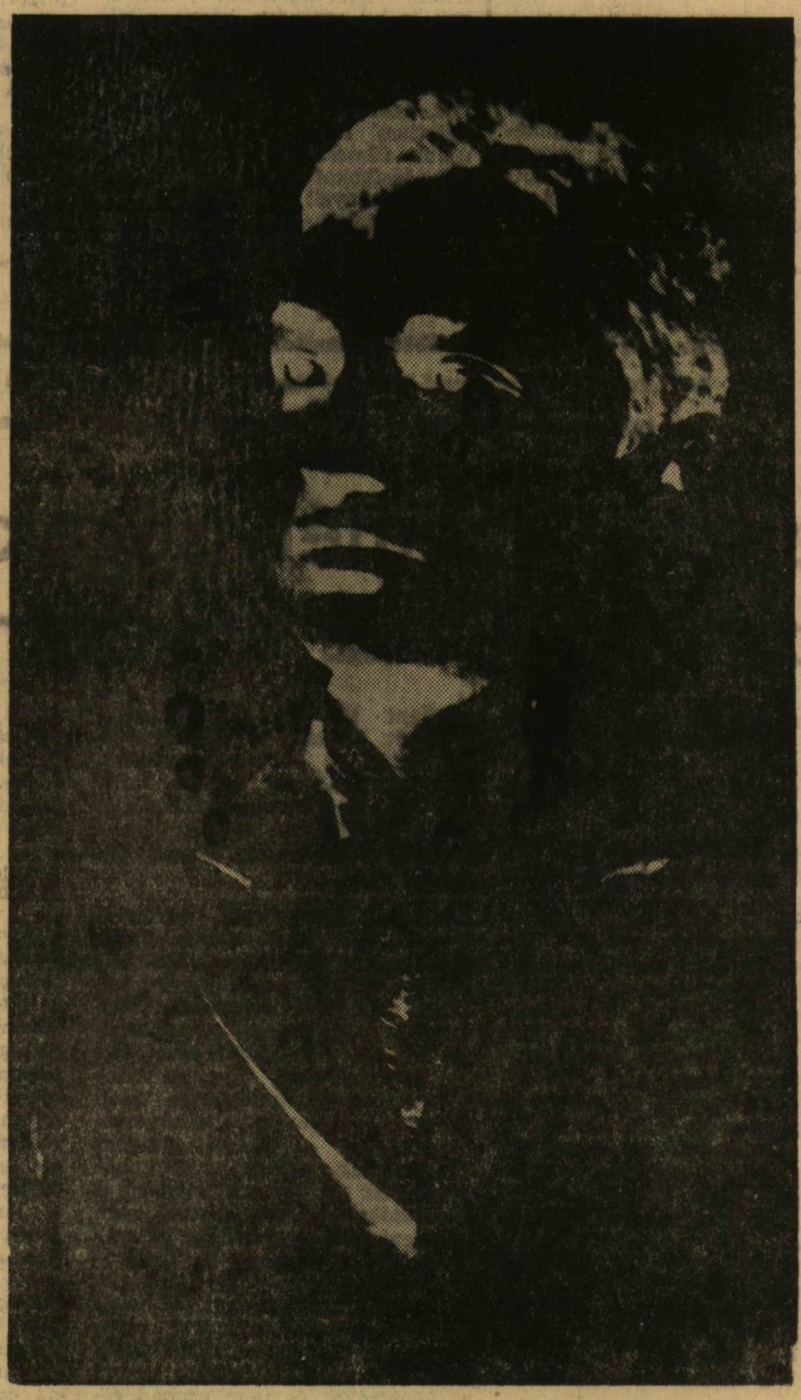

Zalán Tibor:

Rue de Lévis 92

Magát az ember másokban meg ne alázza

Még fölúsznak éjjel hortobágyi zsakettes-
kis csukák s befalják a zsoltároskönyvet meg
poharastói a sört az éjjeli szekrényről

Szobraimból visszanézek — magamat látom

Álommadarak verik véresre ablakom
üzennek értem álomtalan provinciák
— Hát kikocsiztunk Rózsaszín-orrlyukú Asszony

Pereg a Révész-mellényre könnyed aranyad

Nagy dög hever szívemen ázsiai éjjel
itatódik át Páris koponyája A láp
fölengedte rút szürkeségének új csapatát

Az Idő önmagába ojtja Rózsafáit

ADY EMLÉKÉRE

Ady Endrére emlékezünk országszerte. Születésének 100. évfordulója alkalmából emlékünnepségeket, előadói esteket, életét bemutató kiállításokat rendeznek hazánkban — szinte mindenütt.

Felsőoktatási intézményeink közül a *József Attila Tudományegyetem KISZ-klubjában* november 14-én tartottak megemlékezést. Az ünnepi programban először a költő emlékére összeállított rézkarckiállítás megnyitójára került sor, amelyen *dr. Krajkó András* egyetemi docens mondott beszédet. Ezt követően Ady emlékezete címmel rendezett *előadóesten* vehettek részt az érdeklődők. A műsorban közreműködött *Téri Árpád*, a budapesti József Attila Színház és *Téri Sándor*, a budapesti Nemzeti Színház színművésze. Ugyancsak ezen a napon tartották meg a JATE Közművelődési Bizottsága által meghirdetett *Ady-szavalóversenyt*, amelyen a — sajnos — rendkívül kisszámú résztvevő közül az első három helyet sorrendben *Németh Etelka* joghallgató, *London Katalin*, valamint *Balog Iván* joghallgató szerezte meg.

A klub tévétermében berendezett, híres képzőművészek műveiből álló rézkarctárlatot egy teljes hónapon át tekintheti meg a közönség.

November 18-án az egyetem aulájában tartottak *emlékestet*. Az ünnepséget megelőzően *dr. Karácsonyi Béla*, az Egyetemi Könyvtár igazgatója nyitotta meg azt a *fotódokumentum- és könyvkiállítást*, amelynek anyagát a könyvtár dolgozói állították össze. A tablókon elhelyezett fényképek, Ady Endre korabeli kézírásos dokumentumai a költő életútjának egy-egy állomását elevenítik fel, a vitrinekben levő külföldi és hazai szerzők műveiből válogatott könyvek pedig életművéről adnak méltatást.

A centenáriumi megemlékezésen többek között jelen volt *dr. Sebe János*, az MSZMP Csongrád megyei Bizottságának osztályvezető-helyettese és *dr. Schmidt József*, a városi pártbizottság munkatársa is.

Az ünnepségen először *dr. Antalffy György* rektor mondott köszöntő beszédet, majd *dr. Csukás István*, a bölcsészettudományi kar dékánja emlékezett meg *előadásában* a nagy költőről. Beszédében dr. Csukás István, Ady publicisztikai írásaiból és verseiből vett idézetekkel végigkísérve a költőóriás művészi és politikai fejlődését, formálódását, mutatta be: miként jutott el a társadalmi problémák puszta bírálatától a forradalom szükségességének gondolatáig. Mint az előadó hangsúlyozta, *Ady igen fontos szerepet tulajdonitott a forradalom előkészitésében az új irodalomnak, vezető szerepet azonban nem szánt neki. Az akkori viszonyok közepette Ady nagy érdeme volt, hogy az irodalmat nem kivánta a valóság fölé emelni.* Nem csupán poéta akart lenni, hanem a forradalom részese is.

Ady tehát „két meggyőződésű" ember volt: polgári demokrácia kialakítását siettette, ugyanakkor nyugati útjain szerzett tapasztalatai alapján jól látta e társadalmi berendezkedés alapvető ellentmondását, árnyoldalait is. Költői és politikai fejlődésének csúcspontját az jelentette, hogy művészi pályájának utolsó szakaszában megtalálta a munkásosztályban a forradalom végbevitelához szükséges kemény vezetést, ennek az osztálynak szabadságformáló erejét, törekvését.

Az Ady Endre gondolkodásvilágát, életművét, célkitűzéseit jól összefoglaló és bemutató ünnepi beszédet követő műsorban *Csernus Mariann* színművész szépen elmondott, nagyhatású versösszeállítását hallgathatta meg az emlékest közönsége. *Reinitz Béla* megzenésített Ady-költeményeit *Lengyel Ildikó*, a Szegedi Nemzeti Színház magánénekese adta elő, zongorán kisért *Maros György* karnagy. A színvonalas, nagysikerű Ady-összeállítás záróakkordjaként a *Szécsi József* vezényelte Egyetemi Énekkar mutatta be Kodály Zoltán Felszállott a páva című kórusművét.

A *Szegedi Orvostudományi Egyetem KISZ-klubjában* november 22-én tartottak *ünnepi megemlékezést* Ady Endre születésének 100. évfordulója alkalmából. Az emlékest programjában először a Zeneművészeti Főiskola szegedi tagozata hallgatóinak előadásában a költő megzenésített verseiből összeállított koncertet hallgathatott meg a közönség, majd az orvosegyetemisták a *SZOTE Színpad* közreműködésével irodalmi műsorban emlékeztek meg Ady Endréről.

A centenáriumi rendezvények sorában a *Juhász Gyula Tanárképző Főiskola* ugyancsak november 22-én Ady Endre életét és művészi pályáját bemutató *fotó- és könyvkiállítás* nyílt az Irodalom Tanszék folyosóján. Az ünnepélyes megnyitón *dr. Grezsa Ferenc* tanszékvezető főiskolai docens mondott méltató beszédet.

A további megemlékezések sorában november 26-án az *Egyetemi Színpad* erre az alkalomra készített műsorával lép fel a JATE KISZ-klubjában.

December 9-én az Ady-centenárium tiszteletére *emlékünnepélyre* kerül sor a főiskola díszstermében. Az ünnepi ülésen *dr. Moholi Károly* főigazgató köszöntő szavai után *dr. Czine Mihály* egyetemi tanár, az irodalomtudományok doktora tart megemlékezést. Az emlékünnepély műsorában a főiskola művésztanárai megzenésített Ady-költeményekből adnak elő válogatást, majd az intézmény irodalmi színpadának a költő prózai és verses műveiből összeállított műsorát tekinthetik meg az érdeklődők.

ADY NÁLUNK

PÉTER LÁSZLÓ KÖNYVÉRŐL*

Hogy hányszor is járt Ady Endre *nálunk*, a mai Csongrád-megye földjén, pontosan nem tudjuk meg Péter Lászlótól sem; hogy kikkel volt itt személyes vagy eszmei kapcsolata, az szépen kirajzolódik a Somogyi-könyvtár tudós művelődéstörténészének könyvéből. Hisszük, hogy ez a fontos, és nem az olykor kétes hitelű újságírói visszaemlékezések által megszaporított itt-tartózkodások száma. Az bizonyos, hogy *Ady legalább háromszor volt Szegeden: 1902* júliusában három napig a Vasasszentpéter utcai államfogház lakójaként, 1899-es debreceni párbajáért; *1905.* február 26-án a Dugonics Társaság felolvasóülésén és végül *1917.* szeptember 30-án — élete utolsó előtti nyilvános szerepléseként — az újságírók Tömörkény-emlékünnepén. Az 1902—1903. évi több alkalommal való itt-léte Nagy Sándor, Balassa József és Petri Mór emlékezései nyomán is inkább csak *szegedi hagyomány*nak minősíthető, mint ahogyan azt végső soron a kötet összeállítója is teszi.

Péter László az elmúlt évtizedekben jelentős érdemeket szerzett a Város múltjának, benne irodalmi emlékeinek föltárásában. A szegediek mellett különös gonddal foglalkozott Ady Endrével, akinek itteni kapcsolatairól már 1953—1954-ben közzétette első írásait. Ugyancsak foglalkozott a költővel *Szeged irodalmi emlékhelyei* (Szeged, 1975) című nagysikerű művében is (különösen: 74—77., 100—101., 104., 140. p.). Mindezek után igen természetes, hogy most, a századik születésnapra teljességre törekvően feldolgozta Ady Endrének a mai Csongrád megyével, abban is Szegeddel (meg Pusztaszerrel), Hódmezővásárhellyel és Makóval való kapcsolatait.

A munka Kovalovszky Miklós Nyitott Könyvével rokonítható. Az Ady-írásokat és a költővel foglalkozó helyi megnyilatkozásokat a szó átvitt értelmében is apróbetűs magyarázó jegyzetek kötik össze, mintegy erősítve a munka dokumentum jellegét. Péter László anyagát városonként különítette el; az így kialakított részeken belül kronológikus rendszert adott, s az időrendiséget csak akkor törte át, ha azt a személyi összefüggések — pl. Juhász Gyula esetében — különösen indokolták. A továbbiakban magunk is a munka rendszerében haladva igyekszünk képet adni Ady Endrének mai megyénkkel való kapcsolatairól.

Ady és Szeged. A költő neve először 1899. május 6-án olvasható szegedi újságban, a Szegedi Naplónak az említett párbajáról szóló rövid tudósításában. A városban indult Magyar Szó című irodalmi folyóirat 1901 januárjában közölte egy versét *(Sirasson meg)*, ezt követően pedig — akkori szokás szerint — a szegedi lapok több írását is kiollózták a váradi újságokból. Államfogházbeli tartózkodása is alkalmat nyújtott Adynak a várossal való ismerkedésre; magának az „úri börtön"-nek az emléke sem múlt el nyomtalanul: levélben keresi föl az 1907—1908-ban egy kolozsvári sztrájkszervezés miatt szintén idejutott Kun Bélát, 1912-ben pedig az akkor még harcostársának tekintett román nemzetiségi politikust, Goga Oktáviánt.

A Víz után még javában terebélyesedő Város megítélésében Ady heves vitába keveredett a szegediekkel, akik — ha nem is maguk találták ki — büszkén vallották, hogy Szegednek az éppen csak magyarosodó Budapesttel szemben *nemzeti fővárossá* vagy más kifejezéssel „magyar Moszkvává" kell válnia. Ady velük szemben úgy vélte, hogy „Arad, Nagyvárad, Pozsony, Kassa, Temesvár, Győr, Pécs és Miskolc inkább ígéretei a jövendő kultúrának a palotás Szeged" *(A kultúra ígéretei* [...] Nagyváradi Napló 1902. július 25.). A Szeged és Vidékének szóló viszontválaszában pedig egyebek mellett ezt írta: „Mi becsületesen nézzük Szegedet. Lakossága nagyobb zömét a városi élettől idegenkedőnek, lépéseit nagyon kényelmeseknek, intézményeit öregszabásúaknak, céljait frázisok után indulóknak, magyarságát kissé ázsiainak, sújtásosnak, s naivnak tartjuk"; [...] vágyva óhajtjuk, hogy Szeged mihamar igazolja magát, s akár elsőnek bizonyítsa be, hogy a magyarság és az európaiság nem oly lehetetlen frigy, amilyen lehetetlennek kellett — sajnos — tartanunk eddig" *(Nemzeti főváros ...* Nagyváradi Napló, 1902. július 29.). Anélkül, hogy az akkor még „szűrszagú Szeged" későbbi „parfümözésének" sikeres vagy kevésbé szerencsés voltába belebocsátkoznánk, érdemes arra figyelni, hogy a Víz után a kormányzat által kedvezményezetten kezelt Város bizonyos fokig az irigység tárgya volt. Adyból akár Szeged, akár Debrecen esetében az európeerrel együtt a váradi is beszélt. Lapja már egy esztendővel korábban szemére vetette Szegednek, *„a kormány mindenkor dédelgetett és ép ezért tartózkodó városának"*, hogy nem adott helyt egy polgármesteri tanácskozásnak *(Polgármesterek értekezlete.* Nagyváradi Napló, 1901. május 8.). Az sem érdektelen, hogy az egyik rivális laptárs nem sokkal ezelőtt Kulinyi Zsigmond könyvének *(Szeged új kora.* Szeged, 1901) ismertetése kapcsán követendő példaként éppen gyarapodó városunkat állította a váradiak elé (Gabel Jakab: *Tanuljunk Szegedtől.* Nagyvárad 1902. június 8.).

A Szeged környéki Pusztaszert Ady az úri Magyarország szimbólumának tekintvén, a vele kapcsolatos áltörténelmi megnyilatkozásokat több cikkében is élesen bírálta. Egy alkalommal dicsérőleg szólt a tápaiakról, akik nem voltak hajlandók elmenni „az urak ünnepére"; „...ez az ország ma nem Magyarország — írta Ady —, s csak akkor lesz az, ha szóhoz, hatalomhoz jut a paraszt" *(Pusztaszeren.* Budapesti Napló, 1907. szeptember 17.). Manapság, amikor Pusztaszert másként ugyan, de történelmi illúzióktól (az „első országgyűlés" helye, stb.) mégsem mentesen Nemzeti Emlékparkként intézményesítik, érdemes fokozottan figyelni az „ünneprontó" költő bírálatára.

Ady a szegediek közül személyesen először a Váradon szereplő nótaköltővel ismerkedett meg, amit versében is megörökített *(Dankó Pista.* Szabadság, 1900. szeptember 2.); majd féltő figyelemmel kísérte további életét is. Ez időtájt ismerkedett meg Tömörkény István sajátosan szegedi írásaival; egy alkalommal még vitába is keveredett vele egy antiszemita-gyanús cikk kapcsán, amit azonban nem ő, hanem Sz. Szigethy Vilmos írt *(Jeruzsálem előreny omulása.* Nagyváradi Napló, 1903. március 28.).

A szegediek igen hamar felfigyeltek a jótollú újságíró mellett a költőre is. Szegeden életében két kötetét recenzáltak, s miként szerte az országban egyre nőtt híveinek tábora. Péter László a két recenzens — Baranyai Zoltán és Domokos László — mellett a jelesebbek közül Dettre János ügyvédet, az 1918—19-es forradalmi kormánybiztost, Szöri József festőt, Csáky József szobrászt és Szalay Jánost, a KMP szegedi szervezetének majdani első elnökét említi meg. A Dugonics Társaságot képviselő Lázár György polgármester és Szalay József literátus rendőrfőkapitány szintén a költő becsülői közé tartozott. (A könyvgyűjtő Szalay persze elsősorban mégis rendőr volt, amint az a Tanácsköztársaság bukása után bújdosásra kényszerült Hollós József egyik cikkéből is kiderül, de 1919 utáni szereplése nem lehet indok arra, hogy egyébkénti pozitív tevékenységét *lábjegyzetben* tegyék kétségessé.) A polgári radikális Hollós József orvos, aki a *Szeretném, ha szeretnének* című kötetet a harctérre is magával vitte, az 1917-es Tömörkény-matiné alkalmával került szorosabb személyes kapcsolatba Adyékkal. Itt közölt, országos érdeklődésre is számot tartó emigrációbeli írásai — *Ady Endre betegsége* (1927); *Csinszka* (1946) — mellett a szerkesztő megemlíti az *Élet és halál Ady Endre költészetében* című, teljes szövegében eddig csak a mexikói Szabad Magyarországban megjelent tanulmányát (1945) is, amely terjedelmi okokból maradt ki e kötetből is.

Adynak a szegedi irodalommal való kapcsolatát Tömörkényt illetően említettük. Róla az egyetlen tévesen címzett és később nagyon fájlalt igaztalan bírálattól eltekintve mindig megbecsüléssel és reálisan nyilatkozott a költő. Móra Ferenccel, akinek későbbi Szegedi Napló-beli állását 1902-ben állítólag először Adynak ajánlották fel, életében nem volt kapcsolata, ha csak azt nem számítjuk, hogy költészetét egyszer meglehetősen lekicsinyelte. A szegedi író-szerkesztő természetesen így is szép cikkben búcsúztatta *(Ady Endre.* Szegedi Napló, 1919. január 28.).

Érthetően viszonylag nagyobb tér jut a kötetben az Ady Endre—Juhász Gyula kapcsolatnak, ami jórészt nem is Szegedhez, hanem Váradhoz kötődött. Két kellemetlen momentumtól — Juhász Gyula halálhírének keltésétől és az ún. „duk-duk affértól" — eltekintve a két költő kapcsolata igen meleg és kölcsönösen megbecsülő volt. E részben a Juhász-kutató Péter László mintha ki is lépne vállalt szerepéből, összekötő szövege már-már önálló jegyzetté válik. Bár az Ady utóéletét reprezentáló versek más kötetekben könnyen elérhetők, mégis sajnáljuk, hogy közülük egyedül a kurta *Adyra gondolok* című került be az eddig teljességre törekvő antológiába. A költő utóéletének emlékezetes lapjaira tartozik az a szívós küzdelem, amit a túlélő költőtárs az 1920-as években folytatott — a fiatal József Attilától is támogatva — a halott poéta-fejedelem igazáért Herczeg Ferenc és a Petőfi Társaság ellen. Magunk is jelképesnek tartjuk, hogy „amint Ady utolsó nyilvános előadása Szegedhez fűződik, Juhász Gyuláé meg Adyhoz" — Makón, 1929. január 27-én.

Ady és Vásárhely. A költő a „paraszt Párizsban" két világosfejű embernek: Gonda Józsefnek, A Jövendő és Nagy Györgynek, a Magyar Köztársaság szerkesztőjének küzdelmeit kísérte értő figyelemmel. (Kár, hogy Péter László ez alkalommal megfeledkezett a „másik", a vásárhelyi képviselő Kun Béláról, aki a debreceni ref. jogakadémián Ady költői vetélytársa volt.)

Máig vitatott kérdése az Ady-biográfiának, hogy 1913 nyarán indult-e osztályelleni izgatás miatt bűnvádi eljárás a szegedi kir. ügyészségen a költő ellen a Magyar Köztársaság című vásárhelyi folyóiratban 1913. május 14-én harmadközlésben újra megjelent *Rohanunk a forradalomba* című verse miatt. Bár az eljárás megindítása Ady Endre egyik cikkéből *(Egy bűnös vers.* Világ, 1913. augusztus 21.; *Ady Endre Szegedről. A költő királysértési pöre.* Szegedi Napló, 1913. augusztus 24.) és Nagy Mihály váradi ügyvéd visszaemlékezéséből *(Ady-emlékek.* Ady-Múzeum II. 145. p.) csak valószínűnek látszik, a költő életrajzírói ezt készpénznek veszik. Magunk e korábbi tanulmányunkban az ismert adatok alapján csupán arra a következtetésre jutottunk, hogy a vádhatóság emiatt nemcsak hogy vádiratot, de még vizsgálati indítványt sem adhatott ki, így *a bűnvádi eljárás nem tekinthető megindítottnak.* (Vö. *A magyar republikánusok perei Szegeden. Újabb adatok a Nagy György-féle mozgalom történetéhez.* Tiszatáj XXIII. évf. 2. sz. (1969. február) 148—157., különösen 153—154. p.) Mivel az időközben megejtett levéltári iratrendezés során sem bukkant elő újabb bizonyíték, az akkor hatályos Büntető perrendtartásra alapozott nézetünket ma is valljuk, bár talán egy-két kifejezése további finomításra szorulhatna.

Péter László új észrevétele ezzel kapcsolatban az, hogy a „bűnös vers" tulajdonképpen egy kis Ady-levél nyomatékosítása kedvéért jelent meg a vásárhelyi republikánus folyóirat fő helyén, nem pedig — mint magunk gondoltuk — a Magunk szerelme című kötet mutatvány-verseként. Péter László e költemény első megjelenése (Világ, 1912. június 9.) és mostani közlése között eltelt csaknem egy esztendőből arra következtet, hogy a szegedi ügyész tulajdonképpen az 1913. június 10-én, a miniszterelnöki bársonyszéket elfoglaló Tisza István „védelmében buzgólkodott", amikor bűncselekményt vélt felfedezni. Bár a köztársaságiak sajtóügyeiben az eljárás mindig az igazságügyminiszternek az előzetes hozzájárulása után szokott indulni, magunk ezt mégsem hoznánk egyenes kapcsolatba Tisza István kormányra jutásával, hiszen pl. a Nagy György elleni első „köztársasági per" már jóval ez-előtt lezajlott. Meggondolkoztató azon megállapítása is, miszerint az „eljárás ... nem indult meg bizonyosan alaki okból, elévülése miatt, minthogy a vers egy évvel előbb megjelent és a pesti ügyész elmulasztott vádat emelni", amire „a szegedi ügyész, talán éppen Ady cikkéből hamar rájöhetett". Ezzel kapcsolatban megemlítjük, hogy a Büntetőtörvénykönyv vonatkozó rendelkezései mellett *(1878: V. tc. 105—106. §§)* továbbra is érvényben maradt a sajtótörvény azon rendelkezése, miszerint minden „ollyan sajtóvétség, melly ellen hivatalbóli megtorlásnak van helye, hat hónap múlva [...] idősül el" *(1848: XVIII. tc. 28. §).* Az elévülés e speciális esete most mégsem állapítható meg, ugyanis az eredeti közléssel esetlegesen megvalósított cselekmény elévülése önmagában nem zárta ki az újabb közlés esetén való felelősségre vonás lehetőségét. Véleményünk szerint az ügy kapcsán *a szegedi ügyésznek nem jogi, hanem társadalmi-politikai aggodalmai lehettek.*

Ady és Makó. Csanád vármegye székhelye, a hagyományosan gazdálkodó birtokos parasztok, a vállalkozó szellemű hagymások, iparosok, kereskedők és haladó értelmiségiek városa híres volt ellenzékiségéről. Balpárti képviselője a dualizmus kezdetén két cikluson át az a drámaíró és publicista Dobsa Lajos volt, aki 1848-ban Párizsból hazatérve a republikanizmust terjesztette. Nagy Györgyék kis köztársasági pártja jó talajra talált itt is, Ady számára Makó mégis elsősorban Justh Gyulával, a baloldalibb függetlenségi szárny (párt) vezérével azonosult, aki 1884-től 1917-ben bekövetkezett haláláig — igaz, egy megszakítással — a város országgyűlési képviselője volt. Emlékét a költő *Az utolsó hídfő* című versében örökítette meg.

*

A kötet — bár műfaji megjelölése szerint antológia — *dokumentum-jellegű* lévén, az Ady, illetve az Adyval foglalkozó írásokkal ehelyütt kár lenne kritikailag foglalkozni; esetleges tévedéseik önmagukért beszélnek.

Péter László a teljesség igényével igyekezett bemutatni Ady és megyénk kapcsolatait, ha ettől néhol mégis eltért, az csak terjedelmi korlátok miatt történt. Irodalomtörténeti forrásközlő módszere szakszerű, jelzetei majdnem hiánytalanok. Magunk az írások első megjelenési helye mellett szívesen láttuk volna — ahol van — a *kritikai kiadásbeli* lelőhelyeket is. Kár, hogy az eredetileg nem publikált dokumentumok esetén némi hiány mégis maradt: nem tudni hol lelhető fel a Szegeden 1912. március 13-án keletkezett Goga-levél eredetije; az 1917-es Tömörkény-matinén előadott *A szívemé volt* című Ady-írásról pedig csak az tűnik ki, hogy „kézirat az Országos Széchenyi Könyvtár kézirattárában", holott teljes pontossággal éppen Péter László közölte az *Emlékkönyv Tömörkény István születésének centenáriumára* (Szeged, 1966) című kötetben. Természetesen nem esett ugyanebbe a hibába a szerkesztő azon Móra-levél esetében, melyet Fazekas István tett közzé a Szegedi Egyetem emlékezetes első Ady-számában (1969. február 10.).

A kötetet jól illusztrálják a közölt fényképek és az autográf kéziratok felvételei; használhatóságát a szómagyarázatok és a névmutatók növelik.

Péter László szép kiállítású, mégsem hivalkodó könyve Szeged tisztelgése a költő és publiciszta Ady emléke előtt; egyben a Város mozgalmas, részleteiben még monografikus feltárásra váró századelejében is betekintést nyújt. Hisszük, hogy az évforduló kapcsán felduzzadt Ady-irodalom egyik maradandó alkotása lesz.

RUSZOLY JÓZSEF

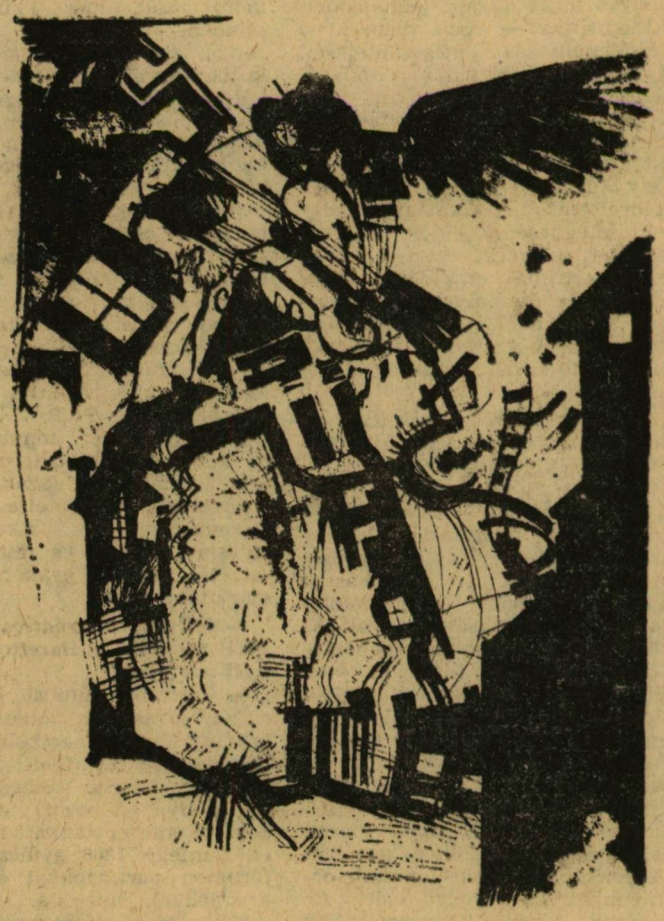

Hajdú Zoltán tusrajza

* **Péter László: ADY NÁLUNK. Antológia. Szeged, 1977. (A Somogyi-könyvtár Kiadványai 21. 150 p. Lektorálta Ilia Mihály.**

Mi lesz a klubban?

JATE-klub:

November 23. 19.00 óra: *Filozófiai kör* — A buddhizmus. Előadó: Terebes Gábor, a Gorkij Könyvtár munkatársa.

20.00 óra: *Filmklub.*

November 24. 20.00 óra: Az ELTE Universitás együttesének vendégjátéka.

November 25.: A *Hungária* együttes koncertje.

November 26. 19.00 óra: *Ady-emlékest* — az egyetemi színpad ünnepi műsora.

November 28. 19.00 óra: *Kibernetikai kör.*

20.30 óra: *Country-klub.*

November 29. 19.00 óra: *Fotókör* — vezeti Dombi György.

20.00 óra: *Boxkesztyű és rózsa* címmel Sándor György „humoralista" műsora.

November 30. 18.30 óra: *Pszichológiai kör* — „Beválás" (Az egyetemi tanulás pszichológiai problémái). Előadók: dr. Völgyesy Pál és dr. Jakab Elemérné.

20. óra: *Balázs Béla Stúdió.*

December 1. 18.00 óra: *Pszichológiai kör* — A társasélet szerveződésének paradoxonai; előadó: dr. Garai László.

20.00 óra: *Country-klub.*

22.00 óra: *Éjszakai filmvetítés* — Száll a kakukk fészkére.

December 2. 19—24 óra: *Disco.*

December 3. 15—20 óra: *Tréfás télapónapi műsor.*

20—24 óra: *Óriás-disco.*

December 5. 20.00 óra Sándor György legújabb műsorának ősfőpróbája az Auditórium Maximumban.

December 6. 21.00 óra: *Sexológia* — vezeti: Korányi Tamás.

19.00 óra: *UNESCO-klub.*

December 7. 19.00 óra: *Magyar Néprajzi Filmtéka.*

December 8. 20.00 óra *Kolinda koncert.*

December 9. 19—24 óra: *Óriás-disco.*

SZOTE-klub:

November 23. 18 és 20 óra: Bujtor István és Balázsovits Lajos előadói estje.

November 24.: A jugoszláviai magyar tagozat zártkörű rendezvénye.

November 25. 20.00 óra: *Táncház.*

November 26. 19.00 óra: *Benedisco.*

November 28. 18.00 óra: Kiállítás az Algériai Napok keretében.

20.00 óra: *Politikai Kabaré* — Baranyi László műsora.

November 29. 18.00 óra: Film- és Szakmai szekció.

20.00 óra: Komoly zene- és Színházszekciók.

A „KÖZMŰVELŐ"

— S akkor írta Ady Endre...

Eszmecsere

November 11-én *dr. Csikós Ferenc*, Szeged megyei város tanácsának titkára látogatást tett a József Attila Tudományegyetemen, ahol közvetlen hangulatú, tartalmas eszmecserét folytatott az egyetem dolgozóinak mintegy húszfőnyi csoportjával a résztvevőket és az általuk képviselt oktatókat, dolgozókat érdeklő aktuális kérdésekről.

Életmentő

A Minisztertanács elnöke *Életmentő-emlékérem* kitüntetést adományozott *Hotorán János*nak, a JATE Állam- és Jogtudományi Kara hallgatójának. A szeptember 15-én a szegedi Sancer-tóból egy fuldokló kislányt önfeláldozó magatartással kimentő joghallgatónak a kitüntetést *dr. Perjési László*, a Csongrád megyei tanács elnöke adta át november 15-én.

Kiküldetés

A Magyar Tudományos Akadémia küldöttségének tagjaként Moszkvában járt november közepén *dr. Szőkefalvi-Nagy Béla* akadémikus, a JATE professzora, a Szegedi Akadémiai Bizottság elnöke, s részt vett azon az ünnepi közgyűlésen, amelyet a Szovjetunió Tudományos Akadémiája a Nagy Októberi Szocialista Forradalom jubileuma alkalmából rendezett.

Alkotói díjak

A pedagógusok Csongrád megyei alkotói pályázatán a közelmúltban hirdették ki az eredményeket. A pályázaton háromezer forintos második díjat nyertek — megosztva — *Miskolczi Józsefné* és *Szántó Lajos* a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola I. számú gyakorló általános iskolájának szakvezető tanárai *Az elektromos fogyasztók soros és párhuzamos kapcsolása* című munkájukért.

25 ÉVE TÖRTÉNT

Az 1950-es években a barlangkutatás elsősorban sportnak, kalandos és veszélyes vállalkozásnak számított. Még külföldön is csak a barlangban végzett tudományos munkát nevezték barlangászatnak. A *Béke barlang felfedezése* volt az első olyan kutatómunka, amely egy karsztos vízrendszer tudományos elemzésével kezdődött meg.

A Béke barlangot *25 évvel ezelőtt találta meg Jakucs László* fiatal geológus, ma a földrajztudományok doktora, a Természetföldrajzi Tanszék vezetője. Az eltelt negyedszázadról így nyilatkozott:

— Ma már a barlangokkal foglalkozó tudomány a földfelszínalakzattan része. A felszínen ugyanis vannak olyan formák, amiknek a kialakulása csak a felszín alatti víz- és egyéb földtani jelenségekkel magyarázható. Sikerült kielemezni, hogy bizonyos felszíni formák mely föld alatti jelenségeknek felelnek meg.

1952 februárjában a Művelt Nép Könyvkiadó a huszonhat éves Jakucs Lászlót bízta meg azzal, hogy az aggteleki barlangról képesalbumot írjon. Még abban a hónapban a helyszínre utazott és a szakirodalom olvasásába kezdett. Így talált rá egy 1938-as doktori disszertációra, amely a Baradla barlang vízrajzával foglalkozott. Szerzője azt állította, hogy a jósvafői két forrás (a Jósva és a Komlós) az aggteleki barlang Styx patakjának felszínre bukkanása. Bizonyításképpen a szerző vízfestést végzett, amely — ahogyan azt olvasni lehetett — „nem tökéletesen sikerült".

A kutató tekintete megakadt a mondaton. Még aznap Budapestre utazott, és 20 dkg vízfestő fluoresceint hozott magával. A port a Baradla barlang patakjába öntötte, de az csak a Jósva forrás vizét festette meg. Jakucs László a jelenségből arra következtetett, hogy a Komlós forrás nem a Baradla barlangból kapja a vizét, hanem egy másikból. Mivel a Komlós forrás természete ugyanolyannak látszott, mint a Jósváé, nem volt kétséges számára, hogy létezik egy másik aggteleki cseppkőbarlang.

Legsürgősebben a barlang víznyelőit kellett megtalálni a felszínen. A vízfestés segítségével azt is megállapította, hogy merre, milyen kiterjedésben húzódik az új barlang. A megfigyeléseket és a következtetéseket megírta a Magyar Tudományos Akadémiának, a további munkához pedig segítséget kért.

Fiatal barátok, és természetkedvelő, de laikus ismerősök csatlakoztak hozzá. Felszerelésük is csak a legszükségesebb használati tárgyakból állt. Úgy határoztak, hogy az egyik víznyelőt kibontva hatolnak be a barlangba. Emberfeletti erőfeszítések árán 25 méter mélyre egy ferde járatot, úgynevezett lejtaknát ástak ki, amelyet fával dúcoltak alá. A vágat azonban nem bírta sokáig a terhelést és beomlott.

Másodszorra egy másik helyen nem ferde vágat, hanem függőleges kútaknak ásásába kezdtek, abban a reményben, hogy a kút oldala nem omlik be. Úgy tűnt, hogy végre siker koronázza próbálkozásukat: kibontottak egy nyílást, amin keresztül leereszkedtek a barlangba. De csak 150 métert tehettek meg a Baradla barlang kincseit is felülmúló cseppkövek között, amikor sziklaomlás állta útjukat.

Ahhoz, hogy továbbhaladjanak, az omlás mögött egy újabb víznyelőt kellett kibontani a felszínről. Erejükből és a rendelkezésükre álló anyagi eszközökből már nem is futotta volna erre a munkára, amikor a Földtani Intézettől váratlanul segítséget kaptak. 1952. augusztus 4-én 12.30-kor ereszkedtek le először a barlangba, s egészen este 8-óráig, karbidlámpájuk utolsó pislantásáig a mélyben maradtak.

Ez történt 25 évvel ezelőtt. A következő években lendületes fejlődésnek indult a magyar barlangkutatás: a ma ismert barlangok közül csaknem az összeset akkor fedezték fel.

FEKETE KLÁRA

Simon János:

Szembeszél Portugáliában (III.)

Végre este 11-kor megérkezett a párttitkár. Alkalmi útitársammal, Gáborral — kit akkor már nyugodtan nevezhettem barátomnak —, jól tudtuk, milyen fontos személyiséggel ülünk egy asztalnál. Bemutatkozásunkkor megköszöntük *Miguel Bacelar* elvtársnak, a Portugál Kommunista Párt Evora megyei titkárának, hogy egy ilyen fárasztó munkanap után is hajlandó volt bennünket fogadni.

— *Az evorai tömegtüntetést előidéző Baretto-törvényről szeretnénk többet megtudni* — mondta Gábor portugálul. A középkorú, bozontos, fekete szakállú párttitkár lassan, megfontoltan kezdte válaszát.

— Szövetkezeteink szocialista jellegű, köztulajdonon alapuló, kizsákmányolás mentes társulások, a jövő portugál társadalmának csírái. Alkotmányunk — mely a tőkés Európa leghaladóbb Alkotmánya — célul tűzte ki a kizsákmányolás megszüntetését, a szocialista társadalom felépítését. A 61. cikkely szerint mindenkinek joga van szövetkezetek alakítására és ezt az államnak kötelessége támogatni. A 91. cikkely pedig kimondja, hogy a földreform a szocialista társadalom felépítésének egyik alapvető eszköze és célja, ezért a földet és a termelési eszközöket fokozatosan a földművelők tulajdonába kell adni. A Baretto-törvény a kooperatívák felszámolására törekszik, ezért alkotmányellenes.

— *Milyen erők, politikai és gazdasági tényezők állnak a Baretto-törvény hátterében?*

— Mint tudják, országunk súlyos gazdasági problémákkal küzd. Nagy az infláció, a munkanélküliség, külkereskedelmünk deficites, az államkassza üres. A kormány, a jobboldali pártok támogatásával reakciós úton próbál kilábalni a nehézségekből. Jelentős hiteleket vesz fel tőkés bankoktól (például Nemzetközi Pénzügyi Alap). A hitelezők azonban a kölcsönöket politikai feltételekhez kötik, jogot formálnak az ország belügyeibe való beavatkozásra. Napirendre került a Közös Piacba való belépés is. Ehhez azonban „szalonképessé" kell tennünk országunkat a Nyugat előtt. Az iparban sikerült visszavernünk a munkásellenőrzések felszámolására irányuló törekvéseket. A reakció most a szocialista jellegű mezőgazdasági társulásokat próbálja felosztatni. Helyettük a skandináv típusú, középbirtokos szövetkezetek szorgalmazzák, mely kapitalista jellegű, bérmunkán alapul. Ez a magyarázata, hogy miért emelték a pont határokat. Az agrárreform idején 30 ha öntözhető földterületet jelentő pontszám most 300 ha-t jelent. A régi törvény szerint egy családnak maximálisan 200 ha parafaültetvénye lehetett, most egy földbirtokosnak 700 ha (körülbelül 2,5 millió escudo értékű). A régi törvény egy családra szólt, most külön-külön minden családtagra, alkalmazottra, tisztiszolgára stb. vonatkozik. Így a még fel nem osztott latifundiumok is megmaradnak tulajdonosuk kezében, hiszen formálisan a családtagok és alkalmazottak szövetségének tekinthetők e birtokok. A kormány jelenleg csak nagyobb tételekben oszt fel birtokot, így skandináv típusú középbirtokos kapitalista jellegű társulások jönnének létre, melyek egyben a szocialista párt új bázisát is képezik. Ezen a jogi alapon követelik vissza a már felosztott birtokok jelentős részét. a volt latifundisták. A PKP, a mintegy 500 kooperatívát tömörítő UCP és az 1,2 millió dolgozót számláló Intersindical (Szakszervezeti Szövetség) bejelentette, hogy a Baretto-törvényt alkotmányellenesnek tekinti és minden tőle telhetőt megtesz gyakorlati megvalósítása ellen.

— *Milyen alternatívát tud a PKP nyújtani a Baretto-törvénnyel szemben?*

— Pártunk júniusi konferenciáján javaslatot dolgozott ki a gazdasági bajok orvoslására. Mi belső erőből, külföldi tőke nélkül, a dolgozó tömegekre támaszkodva keressük a megoldást. Konferenciánkat megelőzően mintegy 1300 gyűlésen, vitafórumon párttagokkal és párton kívüliekkel, műszaki szakemberekkel, közgazdászokkal és egyszerű fizikai munkásokkal tárgyaltuk meg és dolgoztuk ki a szükséges teendőket. Például konkrétan a mezőgazdaságban: a tejtermelés, a búzatermesztés, vagy az állattenyésztés területén. Mi alapvetően a dolgozó népre támaszkodunk, mely potenciálisan hatalmas energiát rejt magában. Ezt azonban csak akkor képes felszabadítani, ha a kormány garantálja a jelenlegi gazdasági alakulatokat (például a mezőgazdaságban a kollektív gazdasági alakulatok, szövetkezetek örökös földhasználati jogát), ezáltal nő a dolgozók termelésbiztonsága.

— *Hogyan ítéli meg Bacelar elvtárs a jelenlegi erőviszonyokat?*

— A PSP nem tartotta be választási ígéreteit, a vezetőség jobbra tolódott, a tömegek balra. Ugyanaz a hadseregben és a rendőrségben is. A vörös szegfűk forradalmának tábornoki kara „megfehéredett", az alacsonyabb rangú katonák azonban még vörösebbek lettek. Azért kellett erősítést kérni az evorai tüntetők ellen, mert a helyi Köztársasági Nemzeti Gárda (GNR) több tagja megtagadta parancsnokának az engedelmességet, nem volt hajlandó gumibottal rohanni az egyszerű emberekre, a tömegre, melyből való volt maga is. Láttam olyan katonát, aki az oszlopnak dőlve sírt, hogy ő nem így képzelte el a rendet.

Az erők egyre inkább polarizálódnak, élesedik az osztályharc, nagyobb szembeszél ellen nagyobb erővel kell haladnunk! Vagy megvédjük a forradalmat, vagy ismét visszatér a fasizmus!

José Luis Correia da Silva, da UCP «1.° de Maio» de Avis, dá conta, durante a conferência de imprensa das conclusões a que se chegou durante o plenário das UCPs e Cooperativas: «Os trabalhadores e a Reforma Agrária — anuncio — tudo terão para assegurar o pão do nosso povo.»

Miguel Bacelar a PKP evora-megyei titkára (a képen x-el jelölve) a négyszáz kooperatíva küldötteinek tanácskozásán

Harmadik út nincs! — az utolsó mondatoknál mondanivalója magával ragadta, belevörösödött, hangját megemelte, bal kezével gesztikulált, haja a szemébe lógott.

Lelkesedésén fölbátorodva megkockáztattam a kérdést:

— *Milyen konkrét eredményeket értek el eddig?*

— Törvényjavaslatot fogadott el a parlament a gyárak munkásellenőrzésének felszámolására, a munkásbizottságok megszüntetésére. Az óriási felháborodás miatt a Legfelsőbb Forradalmi Tanács kénytelen volt a már elfogadott törvényjavaslatot hatálytalanítani. A köztársasági elnök nem meri aláírni a Baretto-törvényt. Ez ma a mai harcunk eredménye. A törvény nyilvánosságra hozása óta eltelt 1 évben mindössze 40 ezer ha-t tudtak visszavenni az 1 millióból. A jobboldali pártok félnek tőlünk, tekintélyünk van. Akik az elmúlt napokban végigutaztak a falvakat, hogy elmondják az Evorában történteket, azokat a rendőrség lecsukta, de a PKP tiltakozására rögtön szabadon engedte.

A kooperatíva-megyék a PKP fő tömegbázisai: a '76 áprilisi választásokon Bejában a lakosság 44 százaléka, Evorában 47 százaléka szavazott a PKP-ra. Azóta még többen és többen támogatnak minket. Nagyon sokan kiábrándulva a PSP politikájából, már csak bennünk bíznak. A jelenlegi parlamenti képviselet már régen nem tükrözi a tömegek akaratát. Ezért a PKP új választás kiírását javasolja.

— *Végezetül engedjen meg Bacelar elvtárs még egy rövid kérdést: hogyan lett kommunista?* — gondokkal telt arcredői hirtelen kisimultak.

— Nagyapám még Portugália egyik legnagyobb latifundistája volt 15 ezer ha földjével. Apámnak is még 2 ezer hektár maradt. Engem orvosnak szántak, azonban közgazdaságtant tanultam szívesebben. Az egyetem elvégzése után egy evorai bankban dolgoztam, ahol hamarosan a szakszervezet vezetőjévé választottak. Magasabb munkabérért harcoltunk. A rendőrök a szemem láttára lőtték agyon több társamat. Tagja lettem az akkori egyetlen ellenzéki tömörülésnek, a Portugál Demokratikus Mozgalomnak (MDP—DCE), mely a népfront politikáját folytatta. A '75-ös választásokon is a parlament jelöltjeként indultam, de már mint kommunista. A Munkaügyi Minisztériumba kerültem a Camelko-féle puccs után. 1975 novemberében felmondtak nekem azzal az ürüggyel, hogy valaki az én hivatali telefonomon egy tőkést kizsákmányolónak nevezett. Azóta Evorában harcolok a parasztságért, a kooperatívákért.

Gáborral egymásra néztünk, ideje mennünk. Kezünket búcsúzásra nyújtottuk.

— Még mielőtt elválnánk — szólt váratlanul a párttitkár —, engedjen meg egy kérést! Kérem, mondja el hazájában, amit Evorában látott és hallott! Mondja el a magyar fiataloknak, milyen nehéz a mi harcunk! Köszönöm!

— *Én köszönöm a beszélgetést, kérését teljesíteni fogom!*

Íme, teljesítettem!

Ha üres a zsebed...

... legjobb, ha valamilyen munka után nézel, olyan dolog után, melynek elvégzéséért ha nem is degeszre, de megtömheted a pénztárcádat s vele együtt a zsebed is! Régi igazság ez. A mai igazság pedig ennek mintegy folytatása: az egyetemista sok pénzt emészt fel. Maguk a szükséges tankönyvek, a ruhák az albérlet nem filléres dolgok. Beszéltem nem egy olyan hallgatóval, aki szégyenlette, hogy huszon-egynéhány éves létére még mindig a szülei pénzelik. Az imént leírtak magyarázzák, miért is fogadta *nagy lelkesedés, érdeklődés a JATE-n az egyetemi munkaközvetítő iroda létrehozását.*

Kertésztől az Anyeginig

Mielőtt a két hónapja működő közvetítőről hallottakat vennénk számba, érdemes egy rövid történet erejéig visszakanyarodnunk *az „őskor*ba". Arra az időre, amikor a szervezett munkaközvetítés még nem létezett, bár a hallgatók többször fordultak ilyen igénnyel a KISZ-bizottsághoz. Nos, ebben az időszakban történt, hogy ketten — szerencsések — Újszegeden, egy kertésznél kaptak munkalehetőséget. Ott ismerkedtek meg egy énektanárnővel, aki fia mellé keresett korrepetítort. Egyiküket vállalta, s mikor már nem volt szükség a kisfiú tanítására, az anyuka a szegedi színházhoz ajánlotta őket — statisztának. Az *Anyegin* című előadásban működtek közre először. Ennek csaknem másfél esztendeje. Azóta ők ketten négy további darabban voltak láthatók a színpadon, s ha szükséges, másokat is visznek magukkal. Mondom, e történet hőséi szerencsések voltak. Bizonyára sokan emlékeznek még arra, hogy egy-egy vasúti kocsi kirakodásáért is sorban kellett állni. Nem egy lány, de még fiú is egyáltalán nem tartotta lealacsonyítónak, hogy egyetemista létére éttermekben mosogasson. *Ha üres volt a zseb a fiúk-lányok igyekeztek minden lehetőséget megragadni. A szervezettség azonban nagyon hiányzott.* Az egyetemisták munkát kerestek, a vállalatok, üzemek pedig munkaerőt. Mindössze az összekötő kapocs megteremtése váratott magára.

— Nem egészen így képzeljük!...

Most már a munka több

Október 1-től a JATE KISZ-bizottságán megkezdte működését az egyetemi munkaközvetítő iroda.

Szondi Ildikó egyetemi érdekvédelmi felelős, a közvetítő iroda létrehozásának legfőbb szorgalmazója beszél a kezdetről:

— Már szeptemberben megkezdtük az előkészületeket. Plakátoltunk, beszéltünk a vállalatokkal, tanácsokat és segítséget kértünk a városi tanács munkaközvetítő irodájától. Októberben özönlöttek hozzánk a hallgatók, akkor azonban még kevés volt a munkaalkalom. Mindenesetre az indulásnál sokat segített a mezőgazdaságban végzett őszi betakarítás.

— *Hogyan szerzitek be értesüléseiteket a munkalehetőségekről?*

— Mint mondtam, az elején beszéltünk a vállalatokkal, intézetekkel, s megkértük őket, ha munkaalkalom kínálkozik, értesítsenek bennünket. De nem ritka eset, hogy az információt maga a hallgató hozza be, tőlünk kérve segítséget, mi pedig beszélünk az illető munkahelyével. Ez alatt a két hónap alatt megpróbáltunk rugalmasak lenni, nálunk nincs bürokrácia, így szinte mindenki segít rajtunk. A városlakók vagy személyesen, vagy telefonon keresnek bennünket. A helyzet megfordult a néhány hét alatt: ma már sokkal több munkalehetőséget tudunk ajánlani, mint ahányan a hallgatók közül felkeresnek.

— *Ez azért is nagyon jó, hiszen az idejövő diák válogathat a munkaalkalmak között. Mégis, melyek a legnépszerűbb pénzkereseti források?*

— A hallgatók leginkább olyan munkahelyeken szeretnek dolgozni, ahol rugalmas a fizetési mód, tehát a végzett munka után azonnal fizetnek. Például a FÜSZÉRT-nél, vagy a Paprikafeldolgozóban. Kedveltek még a sütőipari üzemek, a szövőgyár, a jutagyár által kínált munkák is. Főként alkalmi munkát vállalnak.

— *A kereseti lehetőségek?*

— Átlagban 15 forintos órabér, egyes helyeken pedig teljesítménybér.

6 lány és 2 fiú

Délután két óra, kezdődik a *napi ügyelet.* A hétvége kivételével mindennap *délután 2—3 között, a JATE KISZ-bizottság irodájában.* A szűk helyiségbe alig férnek az érdeklődők. Ildikó széles mozdulatokkal magyaráz, kérdez és tanácsokat ad. *Szikora Magdolna* másodéves vegyészhallgató hetedmagával szeretne dolgozni a hét végén.

— *Elfogyott a pénzed?* — kérdezem tőle. Először meglepődik, majd kivágja magát:

— Nem egészen így áll a dolog, egy értékes képzőművészeti könyvet szeretnék vásárolni, de az ára nincs benne a havi keresetben.

— *Hová szeretnél menni dolgozni?*

— A szövőgyárba, zsákot vágni. Társaimtól hallottam, nem túl nehéz munka, s jól fizetnek.

Ildikó közben intézkedik, telefonon hívja a vállalatot. Pár perc múlva boldog mosollyal teszi le a kagylót:

— Rendben van, hat lányt és két fiút várnak szombat-vasárnapra. — közli, majd hozzámfordulva témát vált:

— Mint a telefonbeszélgetésből kiderült, a szövőgyárban nagyon megvannak elégedve az egyetemisták teljesítményével, várják őket. A vállalatoktól, magánszemélyektől naponta érkező levelek, telefonhívások, melyekben egyetemistákat kérnek alkalmi, esetleg rendszeres munkára, mind arról tanúskodnak, szükség van rájuk. A hallgatók és a munkaadók érdekei tehát találkoznak ezen a ponton.

Jó kezdeményezés

S milyen véleménnyel vannak a hallgatók az egyetemi munkaközvetítő irodáról? Ildikó büszkén sorolja a hallottakat:

— Nem akarok szerénytelen lenni, de a vállalatok, magánszemélyek, s a hallgatók is többször mondták már, nagyszerű dolognak tartják. Nem véletlen az sem, hogy városszerte hamar elterjedt működésünkről a hír. Most már nemcsak egyetemünk, hanem szinte valamennyi szegedi felsőoktatási intézmény fiataljai keresik velünk a kapcsolatot, s örömmel jelenthetem, a Juhász Gyula Tanárképző Főiskolán november 1-től megalakult az első „kihelyezett" tagozatunk.

— *Mik a további elképzeléseitek?*

— Úgy gondolom, az eltelt két hónap jól bizonyította munkaközvetítő irodánk létjogosultságát. Az elkövetkező időszakban inkább a szervezésben kell továbbfejlődnünk, azt hiszem kialakított kapcsolataink megfelelő alapot nyújtanak ehhez. Jövőre pedig hasonló módszerekkel albérleti irodát szeretnénk létrehozni!

SZALAY ZOLTÁN

SPORT

Hatvani István Kupa

November első felében az idén Pécsett rendezték meg a tudományegyetemek oktatói és első-másodéves hallgatói részére évenkénti hagyományos kispályás labdarúgótorna, a *Hatvani István Kupa* mérkőzéssorozatát.

Ezúttal az időjárás nem kedvezett, az egész napon át szakadó eső miatt a találkozóra a Pollack Mihály Műszaki Főiskola tornatermében került sor. Éppen a helyszín adotta lehetőségek következtében a játékszabályok is eltértek a szokásostól. A négy-négy fős csapatok kiskapura játszottak, ami eléggé grundfoci jelleget kölcsönzött a mérkőzéseknek. A szervezésbeli hiányosságok mellett, sajnos, a játékvezetők sem álltak feladatuk magaslatán, többnyire „bemondás" alapján ítélkeztek, erősen befolyásolva ezzel a végső sorrend kialakulását.

Mindez sem lehet mentség *egyetemünk oktatói*nak gyenge szereplésére, ugyanis három mérkőzésükből valamennyit elvesztették, s pont nélkül végeztek *az utolsó helyen. A JATE hallgatói* már jobb játékot produkáltak, s végül hatalmas küzdelemben szorultak *a második helyre.*

A hallgatói együttes játékosai: *Bogdán András* (TTK), *Bor Gyula* (JTK), *Fábián Tamás* (TTK), *Hudák László* (JTK), *Kancsalics Zoltán* (TTK), *Kovács Lajos* (JTK).

HUDÁK LÁSZLÓ

„Gyere velünk — csináld jobban!"

Messzehangzó csatakiáltások, egetverő kolompolás, amolyan vérbeli szurkolói hangzavar jellemezte november 15-én délután: a főiskolások néhány órára birtokukba vették az újszegedi Sportcsarnokot. A *Juhász Gyula Tanárképző Főiskola* az „Edzett ifjúságért" mozgalom keretében megtartott csaknem négyórás sportdélutánjára közel háromszázan gyűltek össze, az intézmény oktatói, hallgatói, s meghívott vendégekként az 1. és 2. számú gyakorló általános iskola kisdiákjai.

A két óra néhány perckor felcsattanó *hatalmas ováció* természetesen a versengő együtteseket — évfolyamcsapatokat — fogadta, melyek képviselőinek bevonulása után *dr. Moholi Károly főigazgató nyitotta meg a sportparádét.*

Jobban vizsgáztak a diákok

Alig hangzottak el a köszöntő szavak, máris megszólalt a zene, idősebbek és fiatalok lepték el a parkett-talajú pályát, hogy a nagy csatározások előtt a *Tv-torna mintájára végzett gyakorlatok*kal frissítsék fel izmaikat. Akinek pedig a különféle színárnyalatú melegítőktől tarka küzdőtéren már nem jutott hely, az a lelátókon igyekezett utánozni a tornamutatványokat. A jó hangulatú bemelegítő gimnasztikát követően kezdetét vette a játék. *Talmácsi György,* a sportdélután játékvezetője és egyben mindenese szólította pályára a csapatokat, a *Danner Derby* résztvevőit: a tanárok és a diákok fociválogatottját. Mint kiderült a két együttesnek ez volt a harmadik találkozója. Ami mindjárt a mérkőzés elején szembeötlött: a hallgatók oktatóik iránti tisztelete,, ugyanis valamennyien nyakkendőt öltöttek magukra, a mezük fölé. Persze, az udvariaskodás nem tartott sokáig — a főiskolás fiúk ördöngős cselekkel, néhol szikrázó belemenésekkel, s tapintatlanul távolról lőtt góljaikkal káprázatták el harsogó drukkereiket. Bár a tanárok is igyekeztek: fineszes labdatovábbításokkal próbáltak zavart kelteni az „örök ellenfél" soraiban; a győzelmet végül is a hallgatók szerezték meg. A *tanár-diák összecsapás* második részében *a hölgyek* mérték össze erejüket és ügyességüket *kosárlabdában.* A mérkőzés, ha színvonalában nem is idézte a „nagyok" játékát, mindenesetre jól szolgálta a célt: a pihentető közös testmozgást.

A sportdélután alaphangulatát mégis inkább *a főiskola négy évfolyama közötti pontgyűjtő verseny* adta meg. Az első játékban a *pingponglabda-tartogatóban* elsősorban kitűnő reflexekre volt szükségük a résztvevőknek, míg a *kötélhúzóversenyben* inkább a nyers erő dominált. A *fejjel való labdatáncoltatást* pedig természetesen csakis a legügyesebb páros nyerhette.

Parkett-hockey

Amíg a hallgatók az újabb erőpróbákra készülődtek, addig *az általános iskolák kis tanulóinak váltóküzdelmein* derülhetett, szórakozhatott a közönség. A rövid szünetben pedig a főiskola *jazz-zenekara* mutatott be néhányat legújabb számaiból. A pausa után valamennyi érdeklődő nagy izgalommal várta a szervezők által kiötlött új játékot, a *jég nélküli jéghokit.* Hogy mi is ez tulajdonképpen? Előljáróban idézzünk fel néhányat a játékszabályokból! Minden úgy kezdődik, mint a jégkorongban: bulival, azaz középkörben való bedobással, a tömör gumi helyett kislabdát kergetnek a játékosok, egyenes végű botokkal. Mindez pedig történik a kézilapdapályán. Először a lányok tartottak bemutatót az új sportágból, majd pedig a fiúk küzdelmére került sor. A szerelés sem volt mindennapi! A lányok jégeralsóban, párnával kibélelve, a fiúk melegítőnadrágra húzott klottgatyában, fejükön úszósapkával szálltak csatába. Az új sportág továbbszélesítéséről, sajnos idáig még nem kaptunk hírt... Mindenesetre hangulatkeltő humorban nem volt hiány, különösen a hölgyek mérkőzésén derülhetett jót a lelátókon helyet foglaló szurkolósereg. Ugyancsak a jókedvet fokozta a *kézilabdákkal való léggömbvadászat,* valamint a *kötélhajtóverseny.*

Szemet gyönyörködtető színfoltja volt a rendezvénynek a főiskola másodéves lányainak — saját maguk által koreografált — *jazz-gimnasztikai bemutatója.*

Néhány perccel öt óra után került sor a főiskolai sport-show, egyúttal a délután fénypontjára, a hallgatók utolsó pontszerző játéksorozatára. A *„Gyere velünk — csináld jobban!" évfolyamok közötti tréfás vetélkedő* tömegeket megmozgató váltó- és sorversenyeivel méltán vívott ki nagy sikert a diákság körében. Az egyes műsorszámokban ugyanis az évfolyamok valamennyi jelenlevő képviselője szóhoz, vagyis inkább játéklehetőséghez juthatott.

A diadalmas másodév

A befejező sportvetélkedő-sorozatban többek között láthattunk *féllábas veréb-váltót, embergúla-gyártást* meghatározott időre, *medicinlabdás versenyt.* A legérdekesebb műsorszám azonban — a nézők, versengésben résztvevők véleménye szerint — a *repülő hollandi* elnevezésű játék volt. Évfolyamonként negyven-negyven fiú-lány, egymással szemben, tűzoltófogással igyekezett a sor egyik végéről a másikra „továbbítani" az együttes legkisebb súlyú tagját. Nagy hangorkán közepette ért véget tehát a főiskolások sportparádéja, s máris felsorakozhattak a csapatok az eredményhirdetéshez: *a végső győzelmet a másodév szerezte meg. Dr. Moholi Károly főigazgató adta át az értékes díjakat, a Szegedi Konzervgyár ajándékát, a befőttekkel, s más konzervkészítményekkel teli ládákat.*

Végül megjegyzésként csupán annyit: az újszegedi Sportcsarnokban megrendezett főiskolai sportdélután kétségtelenül jó folytatása volt a joghallgatók elmúlt évben teremtett nagyszerű hagyományának. Kár, hogy az intézmény létszámához képest kevesen, mindössze háromszázan tartották magukhoz méltónak...

— szalay —

EDZETT IFJÚSÁGÉRT

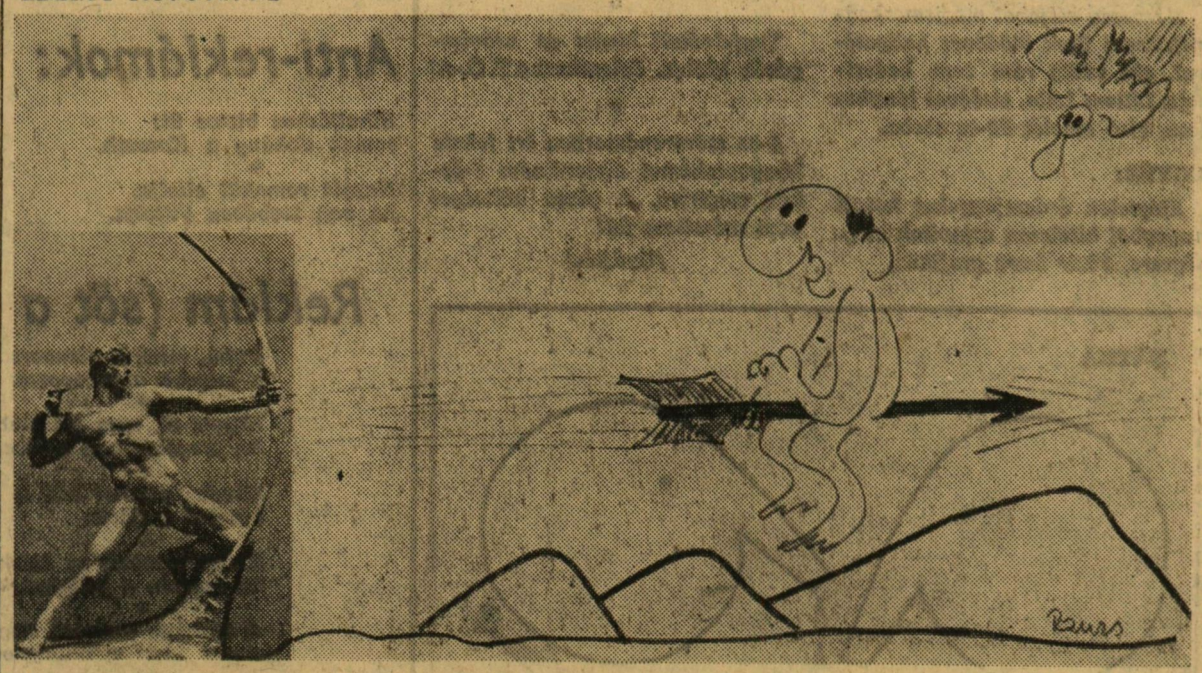

— Csak ez lehet az egyetlen helyes módszer!

Terjeszt — ő?

Az előadás szünetében csoporttársam elővett egy Szegedi Egyetemet, és a sajtótermékekre alkalmazott stílusában az utolsó oldalról olvasgatni kezdett. Más betűfélé nem lévén a közelben, hamarosan kisebbfajta tömeg gyülekezett körülötte. Csak karjának heves jobbra-balra csapkodásával akadályozhatta meg, hogy ne ragadják el tőle hasábonként az információt. Miután túljutott a humorrovaton, jobb kedvre derült, és önzetlenül odaközönözte a legkülső lapot egy szál külföldi cigarettáért X.-nek. X. beteges vezércikkolvasási hajlamait régóta ismerte, ezért kuncogva leste-várta, mikor fog az arcára kiülni a gyönyör. Ehelyett a halványzöld fejléccel megegyező színt látott átváltozni a divatosabb kekivé.

— Te csaló, te sajtóbetyár! — bőszült fel a tehetségét izmosító vezércikkolvasó. — Hogy mersz ilyen múzeumi darabot rámsózni?

— Én? — dadogta még mindig az illatos cigaretta füstjétől bódultan a csoporttársam. — De hisz most kaptam a terjesztőnktől!

— Akkor arra találj ki valamit, te naguokos, hogy a többieknek miért nem adott belőle? — skálázott egy cselló hangszínén X.

— Hogy miért nem? Restellte kiosztani a régi számot, mert ma jelent meg az új. Ha a könyvtár felé jársz, még vehetsz belőle.

Ettől szegény X. homlokát olyan hosszú ráncok szántották végig, mint egy-egy vasárnapi körmondat. Mikor lesz neki ideje a könyvtárba menni? Legfeljebb délben.

Ám előadás után mégsem a könyvtár felé vette útját, hanem a koliba. A terjesztőt szobájában találta. Egy köteg friss Szegedi Egyetemen ülve jóizűen falatozott.

— A sajtóért jöttem — mondta X.

— Na, már enni sem hagynak az újság miatt — zsörtölődött zsírtól csöpögő szájjal a lap továbbítója, és X. kezdte megérteni, hogy mitől avasodtak meg a tavalyi tudósítások.

— Régebbiek nincsenek?

— Dehogynem, amennyit csak akarsz! A fiókban van két kiló, az ágy alatt vagy tíz. Ha kinyitod a szekrényt, vigyázz, rád ne...

— Segítség! — kiáltotta X., mert hatalmas detonáció kíséretében vezércikkek tömegei zuhantak a fejére a szekrényből.

Amikor magához tért, újból konstatálhatta a rendszertelen sajtóellátás következményeit.

— Lennél szíves — morogta, miközben kikászálódott az újsághalomból — kicserélni a „székedet" régebbi példányokra?

— Ha ragaszkodsz hozzá, bár megjegyzem, kár lenne elvinned az újakat, friss nyomdaszaguk van, desodor helyett használom.

— Összekarmolom magam! — sikoltotta X. — Mi rosszat tettem neked, hogy kéthónapos vezércikket akarsz velem olvastatni!

— Olvastatni? Hát te nem a takarító néni unokája vagy, akivel majd elvisszük a MÉH-be ezt a sok papírt fele-fele alapon?...

JÁMBOR ERNŐ

A külső munkatárs

Sokan azt hiszik, kevés van belőlük, így hát le kell szögeznünk: igenis léteznek külső munkatársak. S ráadásul hányféle fajtájuk jár-kel a világban! Néhányukat bemutatjuk (a sértődéseket mellőzve), miközben azt is megjegyezzük, hogy aki hasonló tulajdonságokat vél felfedezni önmagában, az — született külső munkatárs.

Az első már a bölcsőben elhatározta, hogy újságíró lesz. Ennek tudatában nehezen viseli a kötöttségeket, főleg azt, hogy diplomát is kéne szereznie. Amikor először belépett a szerkesztőségbe, nem köszönt, újabban már köszön, megadva magát a való életnek, elismerve, hogy konvenciók is vannak. Ő az, akire azt mondják: grafomániás. Minden gondolatát papírra veti, feltételezve, hogy amit leírt, az csak neki jutott eszébe. A papírmázsaszámra fogyasztja, a hasábokat szerencsére nem. Merésznek nevezett gondolatairól nehéz lebeszélni, ezért aztán időnként sértődötten visszavonul, gondolkodási időt adva a szerkesztőségnek.

A második végtelenül szerény. Kétszer is a kilincs után nyúl, mire egyszer megtalálja. Az írásaiért több ízben bocsánatot kér, mielőtt még kiadta volna őket a kezéből. A szerkesztőség által javasolt módosításokba feltétel nélkül beleegyezik, még olyan áron is, hogy a végén rá sem lehet ismerni az eredeti műre. A „lassú víz partot mos" közmondást a magáévá téve türelmesen várja, míg újságírói zsenije teljesen kiforr.

A harmadik kissé naiv. A szerkesztőség KISZ-es egyéni vállalásának eleget téve jár be, bizonyos eseményekről tudósításokat hoz, s olyan alkata van, hogy az egész újságírásból még véletlenül sem ragad rá semmi. Ha egy-egy szakkifejezést hall (flekk, impresszum stb.), tágranyílt szemmel ránkcsodálkozik, „jé, az meg mi" -kérdésekkel áraszt el minket, de a következő pillanatban már el is felejti a magyarázatot. Önéletrajzban, baráti társaságban persze sosem feledkezik meg újságírói múltjára hivatkozni.

A negyedik a nélkülözhetetlen — típus. Az ő írásai nélkül akár le is húzhatnánk a redőnyt. Legalábbis szerinte. Ennek megfelelően a határidőket sem tartja be, az írásokat az utolsó másodpercben hozza, általában csak skiccekben megfogalmazva. Közös műhelymunkával végül is cikk lesz belőlük, leadjuk a nyomdába, s megjelenhet a Szegedi Egyetem. Előbb semmi esetre sem.

Az ötödik... Hoppá! Milyen is az ötödik? Nem rémlik róla semmi... Vagy talán éppen ez a jellemzője?

—efká—

VÁGD FEJBE!

— Mondd, kedves kollégista, vágtak már neked a fejedhez?! Csak úgy, válogatás nélkül. Azt, ami éppen kivágandó volt. Ami kikívánkozott. Gazdája szerint éppen az ablakon. S éppen a te becses fejedre. Amit balgán éppen a kolesz környékén hordozol. S azzal, hogy reflexszerűen lehajtod, még nem kerülöd el az incidenst. Csak kárörvendhetnél. Mert leszegzett pillantásod a földön mindenféle korábban nyilván mások fejére kidobott kacatokba botlik.

— Hogy mondod? Hát persze, hogy igazam van; legszebb öröm a káröröm. De attól még te is fejbe lehetsz vágva! Talán még szerencséd is lesz és csak egy félbetépett jegyzettel, s nem elhasznált papírzsebkendővel, koszos zoknival, kiürült tejeszacskóval, joghurtos pohárral, a hidegvacsora szalonnadarabjával, vagy száraz kenyérrel...

Ámde: tudd azt is, hogy kölcsönkenyér visszajár! Éppen ezért kérlek, kedves kollégista, ha felfedezed, hogy valamelyik nagyrabecsült társad éppen kivágni készül valamit az ablakon — add neki vissza azt a „kölcsönkenyeret"! Vágd nyugodtan a fejéhez! Vagy ha nagyon optimista és humánus természetű vagy, kérd meg őt, hogy a szemetet ne a kolesz ablakán dobálja ki, ha nem tegye oda, ahová az való.

Ellenkező esetben kénytelen leszek azzal gyanúsítani, hogy nem vagy Te sem ide, az egyetemre, a kollégiumba való.

— szabó —

APRÓHIRDETÉS

ADÁS-VÉTEL:

Eladnám három utóvizsgán látott miniszoknyámat igényesnek, jutányos áron. „Mindig bevált" jeligére a kollégium portájára.

*

Világos hajú, alig használt autóval rendelkező 100 kilós feleségem elcserélném két darab 50 kilósra. „Jut is marad is" jeligére.

*

Előző vizsgaidőszakról megmaradt okmánybélyegeimet eladom. „Idén tán nem kellenek" jeligére a dékániba.

*

Jó állapotban levő logikai készletemet olcsón eladom. „Bolondítsanak mást" jeligére.

*

HÁZASSÁG:

Feltűnően csinosnak mondott elsőéves lány megalapozott egzisztenciával rendelkező negyedéves fiú ismeretségét keresi kizárólag házasság céljából (kalandorok eddig sem kíméltek). „Siess, mert kibukom" jeligére a lánykoleszba.

*

Házasság céljából megismerkednék Zseni Elek ötödéves hallgatóval, aki eddig rám sem hederített. Liliom Lilla, elsőéves lánykolesz, első emelet 92-es szoba.

EGYÉB:

Eléztelen érdemjegyeket hozott anyagból hitelesen átjavítok elégségesre. Fixir Imre grafikus.

Rágcsáló, ízeltlábú, s hallgató irtást vállal a matematika tanszék.

*

Professzorok, docensek, adjunktusok! Még a vizsgaidőszak előtt vasaltassák meg a cipőjüket.

*

Ügyeskezű robbantók mindenféle munkát vállalnak. Rosszhírű tanszékek esetén kedvezményt biztosítunk.

*

Mindenféle vegyszert rumra cserélek!

*

Analízis kettesért egy hétig hordonám a tanár úrnak az ebédet a menzáról.

*

Gyorskötő tanfolyamot hirdetünk. „Ne járjon feleslegesen előadásokra" jeligére.

*

Törött koordináták javítását vállaljuk.

*

Politikai vetélkedőn a nagy tömegben elveszítettem világnézetemet. A megtalálót kérésemre a marxista tanszék jutalmazza.

*

Tagfelvételt hirdet az utóvizsgázók klubja. Jelentkezz a T. Ó.-n!

*

2-es számrendszerben írt fekete könyvecskémet elcserélném 5-ösben megírtra. A plusz költséget nem számítom fel!

/Gyűjtés/

NÁTHA

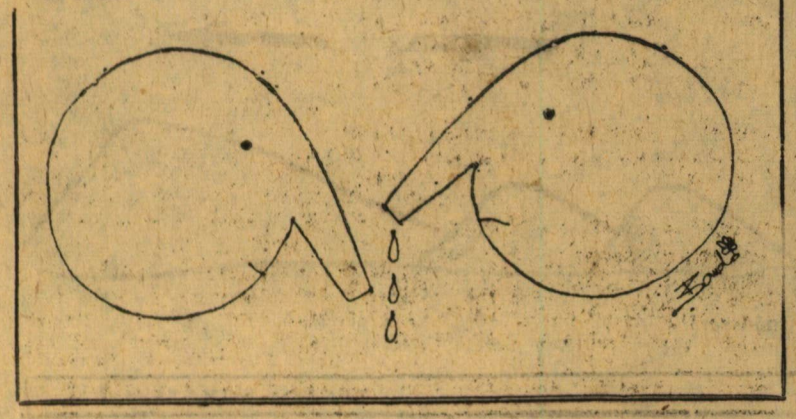

„KLASSZIKUS"

— Én kiálltam az érdekeimért...

— És mi legyen a menzán krumplistészta helyett?

Történelmi reklámok

Ilionra ráhull majd a feledés,
de márka marad az „Achilles" konyhakés.

*

A fejében azért érez olyan ürt,
mert nem használ „Elektra" ped- s manikürt.

*

Trója falán már egy írás csalogat:
„Gyermekének vegyen olcsón falovat.
Odüsszeusz vállalata mindig kész;
aki nem vesz, azt egye meg a penész!"

Anti-reklámok: „Lir" (limerick)

Elhulláshoz biztos út:
remek dohány a Kossuth.

*

Napját remekül eltolja,
ha van zsebében Filtolja.

Olajos volt, szögletes, vad.
Szájából nem jött, csak argó.
S hogyha megkérdezték: ki vagy?
Így felelt: anyacsavargó.

Reklám (sőt a mi reklámunk)

Puha, mint a cérnaorsó:
a legjobb a fakoporsó.

*

Higyje el, nem élt hiába,
ha fenyőből van a lába.

*

Minden piszkot kiöl a
bőréből a Caola.

*

Kellemesebbek az esték,
ha szemén a pillafeszték.

*

A szakálla méteres, vagy zsenge,
simán viszi a Wilkinson-penge.

*

Így sikerül álmosságát legjobban elnyomnia.
Mi kell hozzá? Csak egy pohár, csak egy csésze Omnia!

ZAKAR B. FERENC

„Vizsgázó"

A cél szentesíti a miniszoknyát — nyilatkozzák a hallgatónők.

*

Szeresd felebarátodat, mint tenmagadat — vallja a mazohista vizsgáztató.

*

Új év, új élet, u. vizsga.

*

Szegény embert ág is húzza
Szegény diákot meg a tanár is nyúzza.

*

Verstöredék: A puska télen
„Hej, mostan puska ám igazán a puska!"

*

— Hideg hangulat lehet odabenn — fogadják a kipenderített diákot.
— Miért — kérdi csodálkozva.
— Azért, mert jégvirágos a szemüveged.

*

Történész szólás: „Soboul ért az ember."

*

Januári visszhang:
— Mi a pedagógia fogalma?
— ... alma, alma alma...

*

Tanszéki közmondás: „Akit ma kitehetsz, ne halaszd holnapra!"

*

Vizsgáztató az utolsó vizsgázójához: — Vázolja kérem a történettudomány sajátosságait, különös tekintettel... hm... különös tekintettel az idegeimre...

SZEGEDI Egyetem

A József Attila Tudományegyetem, a Szegedi Orvostudományi Egyetem és a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola MSZMP bizottságainak lapja.

Felelős szerkesztő:
Dr. Szabó Magdolna
Szerkesztőség 6720 Szeged
Dugonics tér 12 Telefon 12-119
Megjelenik: havonta kétszer
Ára: 1 forint Előfizetési díj egy évre 17 forint
Terjesztik az intézmények KISZ- és szakszervezeti bizottságai
Kiadja a Csongrád megyei Lapkiadó Vállalat Szeged
Magyar Tanácsköztársaság útja 10.
Postacím 6740 Szeged
Telefon 12-633 Telex 82-282
Felelős kiadó: Kovács László igazgató
Szegedi Nyomda 6720 Szeged
Bajcsy-Zsilinszky u. 28.
1977. XI. 24. — 5117
Felelős vezető: Dobó József igazgató